

320.

1890.

872

185 4

Maa : rahwa
Kasuline Kalender
ehk Täht : raamat
1854

aasta peäle pärast meie Isanda Jeesuse Kristuse sündimist.
Sel aastal on 365 pääwa.

Tartus.

H. Laakmanni kirjadega trükitud.

Märkide seletamine.

● Noor: kuu.	● Esimene weerand.
● Täis: kuu.	● Viimne weerand.
P. püha.	p. pärast ehk pääw.
om. ommikul.	õht. õhtul.
e. l. enne lõunat.	p. l. pärast lõunat.
ts. tõuseb.	lh. läheb alla.
m. ja ' minut.	t. kel, ja t. tund.

Pääwa- ja kuu-warjutamised.

Sel aastal warjutakse päike kaks kord ja kuu kaks kord; Esimene warjutamine on kuu-warjutamine 30. April: kuus. Se ei ole meie maal nähtaw. Teine warjutamine on pääwa-warjutamine 14. Mai: kuus. Se ei ole meie maal nähtaw. Kolmas warjutamine on kuu-warjutamine. Tema hakab k. 10, 32 min. õht. n. lõp. k. 11, 26 min. õht. ja on meie maal nähtaw.

Kaasta jägude muudmised.

- 1) Rewade alustab 8. Märtsil k. 11, 59 min. õht.
- 2) Suwi alustab 9. Juunil k. 7, 52 min. õht.
- 3) Sügise alustab 11. Septembril k. 10, 51 min. om.
- 4) Talw alustab 10. Deetsembril k. 4, 38 min. om.

Der Druck dieses nur in den Offsee-Gouvernements abzusehenden Kalenders wird unter der Bedingung gestattet, daß nach Beendigung desselben der Abgetheilten Censur in Dorpat die vorschriftsmäßige Anzahl von Exemplaren vorgestellt werde.

Dorpat, den 11. August 1853.

Abgetheilte Censur de la Croix.

(Nr. 102)

Sündinud asjade aea = arv.

Maa: ilma loomiseft arwatakse	5803	aast.
Kristuse sündimiseft	1854	—
Tallinna ehitamiseft	635	—
Tarto ehitamiseft	824	—
Raamato: trükimise üleswõtmiseft	414	—
Luteruse õige usu üleswõtmiseft	337	—
Peeterburgi linna ehitamiseft	151	—
Wene: riigi walitsuse alustuseft meie Maal	144	—
Suure kooli alustuseft Tartus	52	—
Rõuge: panemise hakatuseft	51	—
Prantsuse Wene: maale tulemiseft ja		
Moskwa linna põlemiseft	42	—
Meie Keisri Herra Nikolai I. walit:		
fuse hakatuseft	29	—

Sel aastal näitab tunnipa.

1. Januaril 9 minutid tunnikellast tagasi.
1. Weebruari 15 min. — —
1. Märtsil 10 minutid — —
1. Aprilil 1 minuti — —
1. Mail 4 minutid tunnikellast ette.
1. Juunil tunnikellaga ühte.
1. Juulil 5 minutid tunnikellast tagasi.
1. Augustil 5 minutid — —
1. Septembril 4 minutid tunnikellast ette.
1. Oktobril 14 minutid — —
1. Novembril 15 min. — —
1. Deetsembril 5 min. — —

Kaks risikist (**) nädala pääwa arwo = numri ees tähendawad, et on kiriko: ehk kroono-püha, mis kirikus pühitsetakse; üks ainus (*) tähendab, et on mälestuse p., mis kirikus ei pühitseta, aga mil kohut ja kooli ei peeta.

Uasta algamine.

Januar.

Meid seiesaadik Jumal kann'd
Kül heldus'rifal tiivul,
Meil' õöl ja pääwal warjo ann'd
Siin armo-aea wiivul.

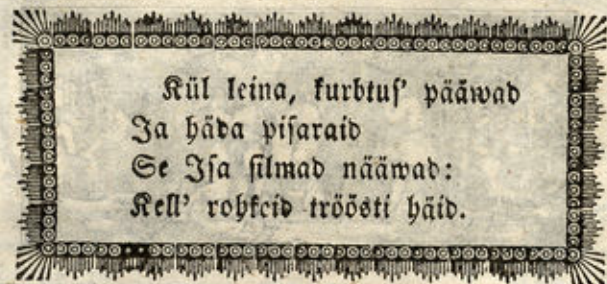
Näda'ad ja näbala pääwad.	Nimed.	Kuu ja ilma muundmised.
Reäri p.	Kristuse ümberelkamisest.	Euuk. 2, 21.
**1 Reede	Reäri - pääw	Wägga
2 Laupäaw	Nabel, Set	☉ 10, 58' om.
Pühap. p. Reäri p.	Jesus põgenes Egiptuse maale.	Mat. 2, 13—23.
3 Pühap.	Genof	
4 Esmasp.	Metusala	külm,
5 Teisip.	Siimeon	
**6 Restnäd.	3 Kuninga p.	wahel
7 Neljap.	Meltior	
8 Reede	Errart	udused
9 Laup.	Kaspar	
1. Pühap. p. 3. Kuning. p.	— 12 aastane Jeesus templit.	Euuk. 2, 41—52.
10 Pühap.	Paawli pääw.	☉ 3, 9' om.
11 Esmasp.	Higinus	pääwad,
12 Teisip.	Rein	ja
13 Restnäd.	Hilarius	sellepärast
14 Neljap.	Robert	jääwad
15 Reede	Reeliks.	
16 Laup.	Cerdman	☉ 6, 59' õht.

31 pääwa.

Reäri - kuu.

2. Püh. p. 3 Kuu. p.	— Pulmad Kaana linnas.	Joann. 2, 1—11.
17 Pühap.	Jonise pääw.	ilma
18 Esmasp.	Grain	pehmemaks.
19 Teisip.	Saara	
20 Restnäd.	Waab. Sebast.	Euulsed
21 Neljap.	Ugneta	ja lumesadu-
22 Reede	Wintsent	sed pääwad.
23 Laup.	Emerentsia	
3. Püh. p. 3 Kuu. p.	— Peatükust Kapernaumi linnas.	Mat. 8, 1—13.
24 Pühap.	Timoteus	☉ 12, 24' p. l.
25 Esmasp.	Paawli ümb.	Külmad
26 Teisip.	Hans	ilma
27 Restnäd.	Krisostomus	ja selge
28 Neljap.	Kaarel	taewas.
29 Reede	Saamuel	
30 Laup.	Ludowika	
4. Püh. p. 3 Kuu. p.	— Jeesus ahwardab tuult ja merd.	Mat. 8, 23—27
31 Pühap.	Polikarpus	
1	Januaril tõuseb päike k. 8, 43 m., läheb alla k. 3, 37 m.	
11	— — — — — 8, 25 — — — — 3, 59 —	
21	— — — — — 8, 8 — — — — 4, 28 —	

Nädalad ja nädala pääwad.	Nimed.	Kuu ja ilma muudmised.
1 Esmasp.	Brigita	☾ 4, 44' om.
*2 Teisp.	Küünla pääw	Range
3 Keisnäd.	Hanna	tuul
4 Neljap.	Veronika	ja palju
5 Reede	Agata	lund.
6 Laup.	Peerent	

9 p. e. Krist. ülest. p. — Lõeteggijad winamäel. Matt. 20, 1—16.

7 Pühap.	Rikart	Ilmad
8 Esmasp.	Saalomon	☾ 12, 31' lõun.
9 Teisp.	Ukolonia	hakawad
10 Keisnäd.	Paulina	fülmemaiks
11 Neljap.	Karolina	minema.
12 Reede	Güwrosina	
13 Laup.	Beeningna	

8. p. e. Krist. ülest. p. — Külmajast. Luuk. 8, 4—15.

14 Pühap.	Walentin	Alati
-----------	----------	-------

15 Esmasp.	Israael	☉ 6, 26' om.
16 Teisp.	Juliana	kange külme.
17 Keisnäd.	Konstantia	Wahel
18 Neljap.	Konfordia	tormised
19 Reede	Susanna	ilmad.
20 Laup.	Güfarius	

Paastu Pühap. — Kristuse kannatamisest. Luuk. 18, 31—43.

21 Pühap.	Ello	Lumesado
22 Esmasp.	Peetri pääw.	☾ 8, 57, õht.
23 Teisp.	Wastla pääw.	toob
24 Keisnäd.	Madise p. Tuha p.	pehmed
25 Neljap.	Wiktor	ilmad.
26 Reede	Neštor	
*27 Laup.	Klaudius	

1. Pühap. paastus. Kristust kiusatakse. Mat. 4, 1—11.

28 Pühap.	Justus	
-----------	--------	--

Weebuaril tõuseb päike k. 7, 42 m., lähab alla k. 4, 50 m.

111	—	—	—	7, 16	—	—	—	5, 13	—
22	—	—	—	6, 48	—	—	—	5, 37	—

Armastus, kui Sina käinud
 Eigemisel näidata:
 On meid taewa lapsiks tõstnud
 Armo andeid pärima.

Nädalad ja nädala päevad.	Nimed.	Kuu ja ilma muudmised.
1 Esmasp.	Albinus	
2 Teisip.	Lowisa	☉ 7, 40' õht.
**3 Kestnäd.	Palwe päev.	(1. Kwatember.)
4 Neljap.	Adrian	Pehmed
5 Reede	Meeta	ilmad,
6 Laup.	Gotwrid	
2. Pühap. paastus. Kananea-maa naene. Mat. 15, 21—28.		
7 Pühap.	Simo	külmad
8 Esmasp.	Perpetua	
9 Teisip.	Prudentius	☉ 7, 49' õht.
10 Kestnäd.	Mifeus	ööd.
11 Neljap.	Konstantin	Pääwapaistised
12 Reede	Gregor	pääwad,
13 Laup.	Ernst	
3. P. paastus. Kristus ajab kurja waimo wälja. Luuk. 11, 14—28.		
14 Pühap.	Matilde	mõniford
15 Esmasp.	Luugus	☉ 6, 38' õht.
16 Teisip.	Gaabriel	

17	Kestnäd.	Ernuta	ja tuisofed ilmad.
18	Neljap.	Patritsius	
19	Reede	Joosep	
20	Laup.	Ruubert	
4. P. paastus. Kristus sööb 5000 meest. Joann. 6, 1—15.			
21	Pühap.	Beenedikt	Heitlikud
22	Esmasp.	Rahwael	
23	Teisip.	Teowil	
24	Kestnäd.	Kasimir	☉ 5, 9' õht. külmad pääwad.
*25	Neljap.	Paasto Maarja p.	
26	Reede	Manuel	
27	Laup.	Kustaw	
5. P. paastus. Jeesust wisatakse kividega. Joann. 8, 46—59.			
28	Pühap.	Gideon	Selge taewa.
29	Esmasp.	Wiilipina	
30	Teisip.	Adonis	
31	Kestnäd.	Toots	

1. Märtsil tõuseb päike t. 6, 24 m., lähab alla t. 5, 59 m.
 11. — — — — 5, 53 — — — — 6, 21 —
 21. — — — — 5, 56 — — — — 6, 44 —

April.

Sel kuul on

Meid wõta kannatuse teel
Oh Jõsant talutada,
Ja kuiwad keelt armo-weel
Teekäijail jahutada.

Nädalad ja nädola pääwad.	Nimed.	Kuu ja ilma muudmised.
1 Neljap.	Teodora	☾ 7, 44' om.
2 Reede	Teodofia	Heitlikud
3 Laup.	Werdinand	

6. p. paastus. — Kristuse sisesoitmiseft. Mat. 21, 1—9.

4 Pühap.	Ambrosius	niisked ja pehmed
5 Esmasp.	Maksim	
6 Teisip.	Kõlestin	
7 Kestnäd.	Naron	☾ 2, 1' ööfe. ilmad,
**8 Neljap.	Suur Neljap.	
**9 Reede	Suur Reede	
10 Laup.	Esfiel	

Liawete Püha. — Kristuse ülestõusmisest. Mark. 16, 1—8.

**11 Pühap.	1. Liawete P.	ja wahel
**12 Esmasp.	2. Liawete P.	
**13 Teisip.	Justinus	pääwa
**14 Kestnäd.	Tiburtius	☾ 8, 1' om.
**15 Neljap.	Obadias	

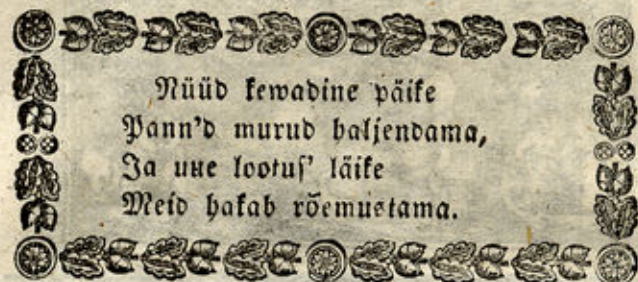
30 pääwa.

Jüri - Kuu.

*16 Reede	Karistus	Trooni pär.	Tuulsed
**17 Laup.	Ruudolhw	sünd. p.	
1. p. p. ülest. p. — Kinnipanbud üksteft. Joann. 20, 19—31.			
18 Pühap.	Walerian		ja wiimasel
19 Esmasp.	Tiimon		ilmad.
20 Teisip.	Juulius		Selle järele
**21 Kestnäd.	Adolarius	Reiserina nime p.	☾ 11, 17' e. l.
22 Neljap.	Kaajuš		
23 Reede	Jüri pääw	9. t. n.	
24 Laup.	Albert		
2. p. p. ülest. p. — Hea Karjane. Joann. 10, 12—16.			
25 Pühap.	Markuse p.	8. k. l. n. nädal.	tulewad
26 Esmasp.	Etsekias		soemad
27 Teisip.	Anastasiuš		ilmad.
28 Kestnäd.	Teresia		☾ 5, 23' õht.
29 Neljap.	Raimund		
30 Reede	Erastuš		

1. Aprillil tõuseb päike t. 4, 54 m., läheb alla t. 7, 9 m.
11. — — — — — 4, 28 — — — — — 7, 31 —
21. — — — — — 4, 2 — — — — — 7, 52 —

Nädalad ja nädala pääwad.	Nimed.	Kuu ja ilma muudmised.
1 Laup.	Wolbri pääw	Wilud
3. p. p. ülest. p. —	üürikesi aea pärast.	Joann. 16, 16—23.
2 Pühap.	Siigismund	7. füli nädal.
3 Esmasp.	+ leidmise p.	
4 Teisip.	Lorentina	
5 Kestnäd.	Rotard	
6 Neljap.	Diitrik	
7 Reede	Setta	
8 Laup.	Laus	
4. p. p. ülest. p. —	Kristuse araminemisest.	Joann. 16, 5—15.
*9 Pühap.	Nigula pääw	6. füli nädal.
10 Esmasp.	Kordian	
11 Teisip.	Panfratius	
12 Kestnäd.	Neero	
13 Neljap.	Serwatsius	
14 Reede	Kristjan	
15 Laup.	Solhwia	

5. p. p. ülest. p. —	Sigest palumisest.	Joann. 16, 23—30.
16 Pühap.	Peregrinus	5. füli nädal.
17 Esmasp.	Rifander	
18 Teisip.	Serif	
19 Kestnäd.	Wilip	
**20 Neljap.	Taewa minem.	
21 Reede	Triino	
22 Laup.	Emilia	
5. p. p. ülest. p. —	Rõemustaja.	Joann. 15, 26—'6, 4.
23 Pühap.	Leontine	4. füli nädal.
24 Esmasp.	Ester	
25 Teisip.	Urbani pääw	
26 Kestnäd.	Eduard	
27 Neljap.	Luudolhw	
28 Reede	Willeim	
29 Laup.	Makfimilian	
Neli Pühi. —	Pühast Waimust.	Joann. 14, 23—31.
**30 Pühap.	Neli Pühi	5. f. n.
**31 Esmasp.	Teine Püha	
1. Mail tõuseb päike t. 3, 39 m., lähab alla t. 8, 14 m.		
11. — — — — — 3, 28 — — — — — 8, 35 —		
21. — — — — — 3, 4 — — — — — 8, 52 —		

Nüüd suwe õnne radadel —
Täis õisi, rõemo jälgi! —
On kaitsew Issa loomadel
Jo ehtind taewa telgi.

Nädalad ja nädala pääwad.	Nimed.	Kuu ja ilma muudmised.
1 Teisip.	Wiigand	S. fulli nädal. Selge (2. Kwatember.) taewas ☾ 4 p. l.
2 Kestnäd.	Emma	
3 Neljap.	Eiiso	
4 Reede.	Widrika	
5 Laup.	Poniwatsius	

Kolmaino Sumala P. — Teesus ja Nikodemus. Joann. 3, 1—15.

6 Pühap.	Artus	2. fulli nädal. ja soeab pääwad
7 Esmasp.	Lukretsia	
8 Teisip.	Medardus	
9 Kestnäd.	Bertram	
10 Neljap.	Wlawius	
11 Reede.	Barnabas	
12 Laup.	Lino	

1. p. p. 3. a. J. p. — Nikas mees ja Laatsarus. Luut. 16, 19—31.

13 Pühap.	Tobias	1. l. nädal. ☉ 1, 48' p. l. on mürista;
14 Esmasp.	Tetlohw	
15 Teisip.	Wiido	

16 Kestnäd.	Justina	1. fulli nädal. misega oodata.
17 Neljap.	Nikander	
18 Reede.	Homer	
19 Laup.	Kert	

2. p. p. 3. a. J. p. — Suurest õhto sõomaacast. Luut. 14, 16—24.

20 Pühap.	Bloorian	☉ 2, 38' p. l. Segased
21 Esmasp.	Nahel	
22 Teisip.	Tiit	wihmased
23 Kestnäd.	Basilius	
**24 Neljap.	Jaani pääw	ilmad.
**25 Reede.	Wio Keisri p. sünd. p.	Soeab
26 Laup.	Jeremias	

3. p. p. 3. a. J. p. — Arakadunud lambast. Luut. 15, 1—10.

27 Pühap.	7 magajade pääw.	☉ 8, 11' om. ja kuivad pääwad.
28 Esmasp.	Joosua	
*29 Teisip.	Peetri Paawl. pääw	
30 Kestnäd.	Paawli mället. pääw	

1.	Juunis tõuseb päite t.	2, 56 m.,	lähäs	alla t.	9, 3 m.
11.	—	2, 55 —	—	—	9, 8 —
21.	—	3, 2 —	—	—	9, 6 —

Päikese aetaw terake
On wilja süpsetanud,
Ja kaunas paistnud iwahe
Pratoitu meile annud.

Nädalad ja nädala pööwad.	Nimed.	Kuu ja ilma muudmised.
**1 Neljap.	Leobald Reisri pr. sünd. pööw.	Wäga
2 Reede	Cina Maar. p.	
3 Laup.	Kornelius	
4. p. p. 3. a. J. p. — Olge armotised. Kuul. 6, 36—42.		
4 Pühap.	Ulrik	☾ 2, 12' ööse.
5 Esmasp.	Anselm	
6 Teisip.	Norbertus	
7 Keisnäd.	Temetrius	soeas
8 Neljap.	Kilian	
9 Reede	Annika	
10 Laup.	7 wennaste pööw	pööwad.
5. p. p. 3. a. J. p. — Rohkest kala-saagist. Kuul. 5, 1—11.		
11 Pühap.	Nadelheide	Laewas
12 Esmasp.	Hindrik	
13 Teisip.	Mareti pööw	
14 Keisnäd.	Ponawent	☉ 5, 3 om.
15 Neljap.	Apostl. lahjum.	
16 Reede	Hermina	

17 Laup.	Uleksius	
6. p. p. 3. a. J. p. — Wariseride õigusest. Mat. 5, 20—26.		
18 Pühap.	Rosina	Kanged mürista;
19 Esmasp.	Haraldus	
20 Teisip.	Elias	
21 Keisnäd.	Zaniel	☾ 12, 15' p. l.
22 Neljap.	Maaria Magd. p.	
23 Reede	Dskar	
24 Laup.	Kristina	felle järel
7. p. p. 3. a. J. p. — Jesuse ärasteletamisest. Mark. 17, 1—9.		
25 Pühap.	Jakobi pööw	tulewad
26 Esmasp.	Anna	
27 Teisip.	Marta	
28 Keisnäd.	Pantalon	☉ 3, 4' p. l.
29 Neljap.	Olewi pööw	
30 Reede	Rosalie	
31 Laup.	Kristwerid	kallid ilmad.

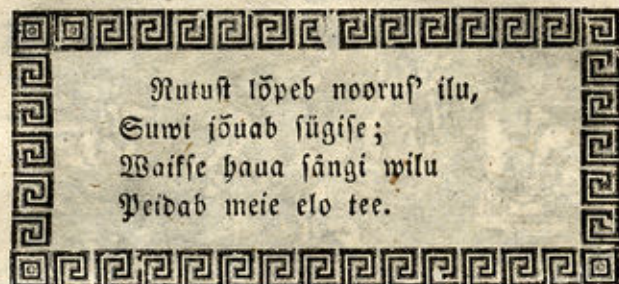
1. Suulil tõuseb päike k. 3, 16 m., lähab alla k. 8, 52 m.
11. — — — — 3, 35 — — — — 8, 36 —
21. — — — — 3, 56 — — — — 8, 15 —

Oh Issand, aita, õnnista
Meid rohkest taewa õnnega!
Et küpsend wilja leiaks a'al
Sa leiad meid hinge-maal.

Nädalad ja nädala pääwad.	Nimed.	Kuu ja ilma muudmised.
8. p. p. 3. a. J. p. — Wale-prohwetibest. Mat. 7, 5—23.		
1 Pühap.	Peetri wang. ol.	Ränge
2 Esmasp.	Hannibal	☾ 3, 36' p. l.
3 Teisip.	August	palaw ilm.
4 Keisnäd.	Dominikus	Mürista:
5 Neljap.	Dswald	
*6 Reede	Krist. äraselet. p.	
7 Laup.	Tõno	
9. p. p. 3. a. J. p. — ületõhtusest majapidajast. Luuk. 16, 1—9.		
8 Pühap.	Kotlip	mised
9 Esmasp.	Romanus	wihmaga
10 Teisip.	Lauritsa p.	☉ 7, 47' õht.
11 Keisnäd.	Olga	
12 Neljap.	Klaara	
13 Reede	Made	Kenad
14 Laup.	Güsebius	
10. p. p. 3. a. J. p. — Jerusalema ärarikimisest. Luuk. 19, 41—48.		
*15 Pühap.	Ruki Maar. p.	foead

16 Esmasp.	Jisak	pääwad.
17 Teisip.	Henning	Selge
18 Keisnäd.	Helena	☉ 7, 54' om.
19 Neljap.	Seebald	taewas
20 Reede	Pernart	
21 Laup.	Rut	
11. p. p. 3. a. J. p. — Wariserist ja tõlnerist. Luuk. 18, 9—14.		
**22 Pühap.	Wilibert Keisri h.	ja tuulsed
23 Esmasp.	Sakarias kroon. p.	ilmad.
24 Teisip.	Pärtli pääw	☉ 11, 5' õht.
25 Keisnäd.	Ludwif	
26 Neljap.	Natalie	Heitlikud
27 Reede	Separt	
28 Laup.	Augustine	
12. p. p. 3. a. J. p. — Kurdist ja keeleumast. Mat. 7, 31—37.		
*29 Pühap.	Taani pea mah. p.	foead
**30 Esmasp.	Benjamin Trooni pär.	ilmad.
31 Teisip.	Rebeka nime p.	
1. Augustil tõuseb päike k. 4 19 m. lähab alla k. 7 49 m.		
11. — — — — —	4, 41 — — — —	7, 22 —
21. — — — — —	5, 4 — — — —	6 55 —

Nädalad ja nädala pääwad.	Nimed.	Kuu ja ilma muudmised.
1 Keßnäd.	Ekidiuð	Pilwine
2 Neljap.	Gelisa	☾ 8, 17' om.
3 Reede	Berta	taewas.
4 Laup.	Meuð	

13. p. p. 3. a. J. p. — Preester ja Saamaria-meeg. Luuk. 10, 23—37.

5 Pühap.	Natanael	Ilm
6 Esmasp.	Magnuð	felitab
7 Teisip.	Regina	felle
*8 Keßnäd.	Maaria sündim. p.	☉ 9, 50' om.
9 Neljap.	Pruuno	järel.
10 Reede	Liina	
11 Laup.	Kerard	

14. p. p. 3. a. J. p. — Kümneft pidalitõbbifeft. Luuk. 17, 11—19.

12 Pühap.	Siirus	Pilwofed
13 Esmasp.	Amatuð	udufed ilmiad.
*14 Teisip.	Risti ülend. p.	(3. Kwatember.)
15 Keßnäd.	Nikodemuð	

16 Neljap.	Viina	Wilud
17 Reede	Jofepina	☾ 2, 25' p. l.
18 Laup.	Tõnts	ja

15. p. p. 3. a. J. p. — Mammonaß. Mat. 6, 24—34.

19 Pühap.	Tints	fülmad pääwad.
20 Esmasp.	Jaana	Kange
21 Teisip.	Mateufe pääw	term ja
22 Keßnäd.	Moorits	
23 Neljap.	Hoofea	
24 Reede	Joann. faamise p.	☉ 9, 23' om.
25 Laup.	Kleowað	

16. p. p. 3. a. J. p. — Maini-linna furnuð. Luuk. 7, 11—17.

*26 Pühap.	Joann. õpet. p.	wilud
27 Esmasp.	Adolhw	udufed
28 Teisip.	Berner	ööd.
29 Keßnäd.	Mihkli pääw	
30 Neljap.	Hironimuð	

1. Septembril toufeb päike t. 5, 28 m., läháb alla t. 6, 23 m.

11. — — — —	5, 49 — — — —	6, 55 — —
21. — — — —	6, 11 — — — —	5, 26 — —

Maata! fuida õilme tuppēs
Magab tulew wiljoke:
Nõnda põrmul hana rūppēs —
Uue elo idoke!

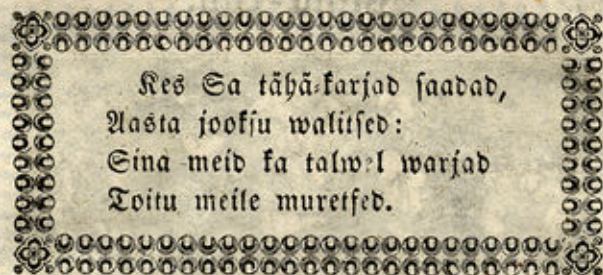
Nädalad ja nädala pääwad.	Nimed.	Kuu ja ilma muudmised.
*1 Reede 2 Laup.	Maaria t. ja eesp. Bolrad	☾ 3, 30' om.
17. p. p. 3. a. J. p. — Bee-tõbiseft. Kuul. 14, 1—11.		
**3 Pühap. 4 Esmašp. 5 Teisip. 6 Keštnäd. 7 Neljap. 8 Reede 9 Laup.	Leikuse Püha. Prants Amalia Luisa Simson Saamuel Pridrif	Märjad ja külmad ilmad. ☾ 11, 11' õht.
18. p. p. 3. a. J. p. — Suuremast kāsust. Mat. 22, 34—46.		
10 Pühap. 11 Esmašp. 12 Teisip. 13 Keštnäd. 14 Neljap. 15 Reede 16 Laup.	Arwid, Mai Purkart Walwriid Teresia Kai Hedwig Teekla	Kanged tormised pääwad. ☾ 8, 51' õht.

19. p. p. 3. a. J. p. — Alwatud inimesest. Mat. 9, 1—8.		
17 Pühap. 18 Esmašp. 19 Teisip. 20 Keštnäd. 21 Neljap. *22 Reede 23 Laup.	Dolop Luukase pääw Lutsius Belisias Ursel Kaasanip. Maariap. Sewerin	Pilweseb ja wihmased ilmad. ☾ 10, 48' õht.
20. p. p. 3. a. J. p. — Pulma riibest. Mat. 22, 1—14.		
**24 Pühap. 25 Esmašp. 26 Teisip. 27 Keštnäd. 28 Neljap. 29 Reede 30 Laup.	Luteruse õige usu üleswõtm. p. Krispin Umandus Kapitolin Siimon Juudas Hels Upsalon	Selge taewas ja kange külmi.
21. p. p. 3. a. J. p. — Kuninga-mehe poest. Joann. 4, 47—54.		
31 Pühap.	Wolhwgang	☾ 11, 56' õht.
1. Oktobrit tõuseb päike t. 6, 34 m. lähab alla t. 4, 57 m.		
11. — — — —	6, 56 — — — —	4, 39 — —
21. — — — —	7, 21 — — — —	4, 5 — —

November.

Eel suul on

Nädalad ja nädala pääwad.	Nimed.	Kuu ja ilma muudmised.
1 Esmasp.	Pühade pääw	Selge taewas ja külm;
2 Teisip.	Hingede pääw	
3 Keisnäd.	Tuleman	
4 Neljap.	Otto	
5 Reede	Lotta	
6 Laup.	Leonard	

22. p. p. 3. a. J. P. — Kawalast sulaseft. Mat. 18, 23—35.

7 Pühap.	Enno	☉ 11, 49' e. l. felle järel tulwad sula
8 Esmasp.	Wirts	
9 Teisip.	Teodor	
10 Keisnäd.	Martin Luter	
11 Neljap.	Martin piiskop	
12 Reede	Joonaš	
13 Laup.	Eügen	

23. p. p. 3. a. J. P. — Kohto rahast. Mat. 22, 15—22.

14 Pühap.	Wridrif	☉ 4, 22' om.
15 Esmasp.	Leopold	

30 pääwa.

Talwe-kuu.

16	Teisip.	Otomar	
17	Keisnäd.	Hungo	ilmad.
18	Neljap.	Aleksander	Pilwene
19	Reede	Elisabet	taewas
**20	Laup.	Namos Keisrih. troonip.	
24. p. p. 3. a. J. P. — Jäiri tütreft. Mat. 9, 18—26.			
**21	Pühap.	Maaria ohw. pääw Sarnute püha	ja
22	Esmasp.	Kristina	☉ 3, 21' p. l.
23	Teisip.	Cleonora	
*24	Keisnäd.	Joosias	lumesado.
25	Neljap.	Katrina pääw	Külm
26	Reede	Konrad	
27	Laup.	Paabo	lähäs
1. Kristuse tulew. p. — Kristuse sisesõitmisest. Mat. 21, 1—9.			
28	Pühap.	Künter	suuremaks.
29	Esmasp.	Ewart	
30	Teisip.	Andrese pääw	☉ 7, 57' õht.

1. Rowembril tõuseb päike k. 7, 47 m., lähäs alla k. 3, 41 m.

11. — — — — 8, 9 — — — — 3, 23 —

21. — — — — 8, 29 — — — — 3, 10 —

Nüüd rõemustagem südamest,
Kes üksford kadund olnud:
Et teile armo imewäest
Üks Jumal-laps on tulnud.

Nädalad ja nädala pääwad.	Nimed.	Kuu ja ilma muudmised.
1 Keßnäd.	Narend	Selle fange külma
2 Neljap.	Käräna	
3 Reede	Koola	
4 Laup.	Parba	
2. Kr. tulem. p. — Wiimse pääwa tähtedest. Luut. 21, 25—36.		
5 Pühap.	Sabina	peäle tuleb
**6 Esmasp.	Rigula pääw Keisri	☉ 11, 34' õht.
7 Teisip.	Antoni h. nime p.	pehme ilm.
8 Keßnäd.	Maaria saam. p.	
9 Neljap.	Kuudolhw	Pilwene
10 Reede	Tuudit	
11 Laup.	Woldemar	
3. Kristuse tulem. p. — Joannes wangi-tornis. Mat. 11, 2—10.		
12 Pühap.	Tiili	taewas
13 Esmasp.	Luutsija	☉ 2, 25' p. l.
14 Teisip.	Rikafius	(4. Kwatember.)
15 Keßnäd.	Johanna	ja lume
16 Neljap.	Albina	

17 Reede	Hinno	tuist.
18 Laup.	Kristow	
4. Kristuse tulem. p. — Joannese tunnistus. Joann. 1, 19—28.		
19 Pühap.	Lot	Selge
20 Esmasp.	Nabram	taewas ja
21 Teisip.	Tooma pääw	☉ 10, 6' om.
22 Keßnäd.	Peata	fange
23 Neljap.	Tohwer	külm
24 Reede	Nadam, Gewa	
**25 Laup.	1. Jõulo p.	
Pühapäawal p. Jõulo. — Simeon ja Anna. Luuk. 2, 33—40.		
**26 Pühap.	2. Jõulo p.	Külmad
*27 Esmasp.	Ewang. Joan.	ilmad.
28 Teisip.	Süüta laste pääw	☾ 2, p. l.
29 Keßnäd.	Noa	
30 Neljap.	Taatwet	
31 Reede	Silwester.	

1. Deetsembril tõuseb päike k. 8, 44 m., lähleb alla k. 3, 5 m.
11. — — — — 8, 51 — — — — 3, 6 —
21. — — — — 8, 52 — — — — 3, 18 —

Kroonopühad,

mis kiriko seaduse järel Maa-kirikutes tulewad pühitseba.

- 1) Jüri kuu 17. pääwal. Tšesarewitsi Suurwürsti, Aleksander Nikolajewitsi, Weneriigi auu-järje pärija sündimise pääw.
- 2) Jüri kuu 21. pääwal. Meie suure Keiserina Aleksandra Weodorowna nime pääw.
- 3) Jaani kuu 25. pääwal. Meie suure Keisri ja kõige Weneriigi Walitseja Nikolai Pawlowitsi sündimise pääw.
- 4) Eina kuu 1. pääwal. Meie suure Keiserina Alek-sandra Weodorowna sündimise pääw.
- 5) Leikuse kuu 22. pääwal. Meie suure Keisri ja tema abikaasa Keiserina kroonimise pääw.
- 6) Leikuse kuu 30. pääwal. Weneriigi auujärje pä-rija Suurwürsti Aleksander Nikolaje-witsi nime pääw.
- 7) Talwe kuu 20. pääwal. Meie suure Keisri Ni-kolai Pawlowitsi walitsuse hakatuse pääw.
- 8) Jõulo kuu 6. pääwal. Meie suure Keisri Nikolai Pawlowitsi nime pääw.

Meie suure Wene-keisri suguwõsa.

Nikolai I. kõige Weneriigi Ülemwalitseja ja Keiser, ja Pöhlasmaa Kuningas, on sündinud 25. Juunil 1796, saab täna 58 aastat wanaks. Tema abikaasa:

Aleksandra Weodorowna, Keiserina, õnna Preisi ku-ninga Wridriki Wilhelmi III. tütar, on sünd. 1. Juulil 1798, saab 56 aastat wanaks.

Nende lapsed:

1. Aleksander Nikolajewits, Tšesarewits, Suurwürst ja Weneriigi auujärje pärija, sünd. 17. Aprillil 1818, saab 36 aastat wan. Tema abikaasa: Tšesarewna ja Suur-würstina, Maaria Aleksandrowna, Hesseni Suure-hertsogi tütar, sünd. 8. Aug. 1824, saab 28 aast. wan.

Nende lapsed:

- a) Nikolai Aleksandrowits, Suurwürst, sünd. 8. Septbr. 1843. b) Aleksander Aleksandrowits, Suurwürst, sünd. 26. Weebr. 1845. d) Wladimir Aleksandrowits, Suurwürst, sünd. 10. Aprillil 1847. e) Aleksei Aleksandrowits, Suurwürst, sünd. 2. Ja-nuaril 1850. f) Maria, Surewürstina, sünd. 5. Okt. 1853.
2. Konstantin Nikolajewits, Suurwürst, sündinud 9. Septembril 1827. Tema abikaasa: Aleksandra Josepowna, Suurwürstina, Sassen-Altenburgi Hert-sogi tütar, sündinud 26. Juunil 1830. Nende lapsed: a) Nikolai Konstantinowits, Suurwürst, on sün-dinud 2. Weebruari 1850. b) Olga Konstanti-nowna, Suurwürstina, sündinud sel 22. Augustil 1851.
3. Nikolai Nikolajewits, Suurwürst, sünd. 27. Juul. 1831.
4. Wibaal Nikolajewits, Suurwürst, s. 13. Oktob. 1832.
5. Maaria Nikolajewna, Suurwürstina, Hertsiogi Maksimiliani Leichtenbergi lesk, sünd. 6. Augustil 1819.

Nende lapsed:

- a) Nikolai Maksimilianowits, Prints, sünd. 23. Juulil 1843. b) Eugen Maksimilianowits, Prints, sünd. 27. Jon. 1847. d) Sergei Maksimi-lianowits, Prints, sünd. 8. Deets. 1849. e) Georg Maksimilianowits, Prints, sünd. 17. Weebr. 1852. f) Maaria Maksimilianowna, Printses, sünd. 4. Oktob. 1841. h) Eugenia Maksimilianowna, Printses, sünd. 20. Märtsil 1845.
6. Olga Nikolajewna, Suurwürstina, sündinud 30. Augustil 1822. Paulus-Würtembergi kuningriigi pä-rija Prints Kaari Wridriki Aleksandriga, sün-dinud 6. Aprillil 1853.

Reisri öed:

Maaria Pawlowna, Suurwürestina, Saksen-Weimari
walitseja Kaarl Wridriki abikaasa, sünd. 4. Weebr. 1786.

Anna Pawlowna, Suurwürestina, Hollandi Kuninga
Wilhelmi II. leß, sünd. 7. Jan. 1795.

Ensa Suurwüresti Mihael Pawlowitsi leßi Helena
Pawlowna, Suurwürestina Praua, Württembergi
Hertsogi tütar, on sündinud 28. Deetsemb. 1806.

Tema tütar: Katarina Mihailowna, Suurwüres-
tina sünd. 16. Augustil 1827; laulati 4. Weebruari
1851 Meßenburg, Streelitsi herzogi Georgi abikaasaks.

Laada-pidamise pääwad.

Januari: kuul. 7mal: Riias 3 p. Tartus suur
saksa laat 3 näd. 7 funni 9mal: Wõro linnas
lina-laot. 25 funni 30mal: Wolmeris lina-laot.
Küünla kuul. 2sel: Walgas ja Willandis
suur saksa laat 8 p., ja Wõro: linnas kõigesugu
kauba ja hobose laat 1 p. 4 ja 5mal: Tartus
lina-laot. 15 ja 16mal: Wõnno: linnas lina-laot.
15 funni 17mal: Willandis lina-laot. 22sel:
Wõro: linnas suur saksa laat 8 päwa. 27 ja
28mal: Lemsali linnas lina-laot.

Lehe: kuul. 9mal: Rigola laat, Wööbsus.

Jaani: kuul. 11mal Wõnno: linnas 7 p. 23mal:
Jaani laat, Willandis 2 päawa. 26mal: Wõro:
linnas weisse-laot ja 27mal: Walgas. 29mal:
Peetri laat, Tartus ja Tarwasto mõisas.

Eina: kuul. 2el: Karksi mõis. 20: Pernus saksa
laat, 3 n. ja Riias willa-laot 3 p. 26: Wolmeris.

Leikuse: kuul. 10mal: Walgas. 15mal: Helme
mõis. 2 p. 24mal Lauritse laat, Mooselats mõisas.

27mal: Wastsemõisas, ligi Willandi: linna

29mal: Kilinga mõisas, Saarde kihelkonnas.

Mihkli: kuul. 2el: Abja mõisas, Halliste kibel-
konnas, 2 p. 4mal ja 5mal: Sindi mõisas ja
Räpinas. 6mal: Taakerbera mõisas, Helme kibel-
konnas. 8mal: Kastna mõisas, Tõstama kibel-
konnas, ka Põlwe ja Rõuge kiriko juures, ja Tartus.

10mal: Mõnniste mõisas ja Oldre mõisas. 13mal:
Perawere mõisas, Jakobi kihelkonnas. 14mal:
Wana-Unts mõisas, Kraawi kõrtsi juures, 2 päawa.

15mal: Põltsamaal, 2 p. 16mal Kirepi kõrtsi
juures. 18mal: Audro mõisas. 20 ja 21el: Wänd-
ra mõisas, 2 p. 21el: Sänna mõisas, Rõuge kihelk.
24mal: Mihkli laat, Willandis ja Wõro: linnas,
2 p. 29mal: Mihkli laat, Tartus ja Walgas,
2 p., ja Kawanurme laat, Wastselinnas, 2 p.

Wiina: kuul. 1sel: Kuresaare linnas, 3 p. 6mal:
Luutsnifi mõis., Rõuge kihelk. ja Tarwasto
mõis. 7 funni 9mal: Wõro: linnas lina-laot.
9 ja 10mal: Lemsali linnas lina-laot. 10mal:
Käo mõisas, Pülistwere kih. 15mal: Lusti,
were mõisas ja Drisko mõisa kõrtsi juures.

Talwe: kuul. 1sel: Tartus lina-laot. 10mal:
Mustwee: külas, Tõrma kihelk., Peipsi rannas.
10 ja 11mal: Wõro: linnas weisse-laot. 20mal
Walga linnas lina-laot. 25 funni 27mal: Wil-
landis ja Wolmeris lina-laot.

Tõulo: kuul. 6mal: Wööbsus, Räpina kihelk.
10 ja 11mal: Wõnno: linnas lina-laot. 27mal:
Walgas, suur saksa laat, 8 päawa.

Eesti-maa Kubernemangus.

Januari kuul. 7mal ja 8mal: Ortikal. 10mal ja 11mal: Haapsalus. 17mal ja 18mal: Koloveres. 19mal: Rapla. 27mal ja 28mal: Rakveres.
 Künla-kuul. 2el ja 3mal: Paldiskis. 3mal: Paides. 26mal: Piholas. 3 p.
 Jaani-kuul. 16mal ja 17mal: Rakveres. 20mal kuu ot-
 sani: Tallinnas. 23mal: Paides.
 Mikli-kuul. 10mal ja 11mal: Paides. 14mal ja 15mal: Haapsalus. 21el ja 22el: Paldiskis. 24mal: Piholas. 24 ja 25 mal: Jõhvis. 26, 27 ja 28mal: Tallinnas. 29mal: Rakveres. 29mal ja veel 2 pääwa: Reblaste mõisas ja Keila kiriko juures.
 Wiina-kuul. 4mal: Rapla. 7mal: Jõeletmes.
 Jülo-kuul. 16mal: Märjama kiriko juures. 19mal ja 20mal: Reblaste mõisas, lina müümise laad.

Linna = wahed.

Tartust on Narwa	186 1/4	wersta
— — Peeterburgi	324	—
— — Tallinna, Põltsama kaudo	186	—
— — Wälka	82	—
— — Wolmeri	132	—
— — Riiga	240	—
— — Perno, Helmemõisa kaudo	180	—
— — Willandi, Rõngo kaudo	99	—
— — Wõro linna	65	—
— — Petseri	109	—
— — Pihwa	165	—

Widewif.

Wersta kaks Laaneoro külast eemal seisab kena kuusiko salgo warjul üks üfif talo, kus wanast saadif juba Hiiof päritud rahwa sugu — ma arwan — praego kuendamal põlwel elab. Eigi nelja kümne aasta eest seifis Hiio-pere walitsus kake wenna käes, wanemal nimi Peeter, nooremal Mark; mõlemad naisemeched ja figiwa pesaga laste isad, aga siiski läks nende kohta wana sõna tarkus waleks, mis ütleb, et kaks leepaja kuningad ühes majas ial raho ei pea pidama. Hiio-peres ei tulnud ei meeste ega naiste wahel ial riidu ega mässamist, waid ühemeeleline tahtmine paistis igas tüfis. Pere-naised toimetasid maja-tallitust nädala kaupa forda mööda, ühel nädalal Peetri naine, teisel jälle Mardina naine; ja kui mõlemate wanemad tütrid emade pikuseks sirgunud, pidiwad piigad niisamoti nädala kaupa majapidamise mured oma kaela peale wõtma. Sellepärast räägiti Laaneorus sagedaste: Kes Hiiole wäimeheks lähab, saab tubli perenaise! Ja tundfime ise mitto poisimeest, kes enam kui poole filma Hiio Else ja Mari peale olid wisanud. — Pere-meeste lell, Hiio Kääpär, üks üheksakümne aastane

wanarauf ajas wennapöegade talus oma elopäiwi õhtule, ehk ta küll peremeestele midagi foormat sellega ei teinud. Tema oli eneselle nooremal põl-
wel osawa seppise tööga kaunist wana wanapääwade tugiks koku kogunud, mis Kalliomäe herra käes intressi peal seisis. Kääpär oli wana poisimees, ei tartitanud wiina ega tubakat, ja oli ommetegi üle wiiskümmend aastad lõetsu tule palawal raskest tööd tehes terweks jäänud, ja näitas praego weel wanal eal enam teha tugewust, kui mitto wiinanõtjad wieskümmend aasta wanusel. Laaneoro küla rahwas arwas Kääpäri wäga ihnuseks ja põhjato rikaks, jah, mõningad ütlesid temal sala rahakandjad ja muud nägemata abimehed olewad, kes aeg aealt wanarauga kufrule lisa tõiwad. Aga sala rahakandja jut oli niisama wale, kui wanakese ihnus ja põhjato rifus. Tema rifuse põhja wõime meie tõi mõõda äraseletada, kuidas asi pärast Kääpäri surma awalikuks ilmus, kus wiis-sada-seitsekümmend rubla hõbedat wenna poegade lastele päranduseks jäi. Wana õnnis kirikoõpetaja, kes Kääpäri palwe peale tema wiinsed tahtmised üleskirjutanud, on meile seda raha lugu ise äraseletanud. Lugejad wõiwad hõlpsalt mõelda, et wana Kääpäri arwatut rifus Hiio-pere tütri hinda kofilaste filmas kaskwasas.

Sel aeal, kellest meie jutustame ja mis mõne aasta enne Kääpäri surma ulatab, oli Laaneoro nooremal rahwal wiis sügisel ja talwel paarforda nädalas Hiio-talus widewikul kää; wana Kääpär

oli wäga osaw jutumees ja teadis paljo kentsakaid elojuhumisi teistele wasta. Tütarlapsed wõtsid kodunt lõngakedrad ehk sulawardab kassa, noored mehed muud pisikesed näputööd, et kedagi asjata oma aega ei wiitnud, kui wanarauga jut pikemale kestis kui widewik. Ehk küll Laaneorus kolm wai neli rikad perepoead Hiio tütarlaste ümber libitsesid, siiski wõis üks täälpanija inimene tütarlaste kometest selgeste näha: et rikad poisid nende meeles paljo ei maksnud. Mõned külanaised arwasid — kas umbes wai tõi mõõda? ei tea meie mitte — et Kadaka Saani, ühe kühwa wabandiko poead ja mõlemad sulased, tütarlaste armokesed pidid olema. Kes jõuab noore tütarlapse südame põhja waadata! — Meie ei taha nii õrnaid asju Kalendri-lugeja ette tua, waid siin katsuda, nii pikalt kui jõud ulatab, ühe Hiio-talo widewiko kuu paberi lehtede peäle finnitada. Ja kui jutule hiilgawaid kaste jälgi sugugi nähtawale ei peaks jääma, siis ei tohi seda widewikopidajatele ega wana jutunrehele süüks mõista, waid langeb süü üksi kirjutojale, kelle õpimata käsi kenama tolmo diete pealt maaha puistas. — Meie päiwiil weetakse igalt poolt rohkesti wõdermaade kirjakaupa turule, mis läbi oma kohaga hoopis arawõerdume, kui filmad alati üle piire sirutame, ja ial meie küla waino muro haljendust, ehk meie leppiko õöpika laulo enam tähele ei pane. Urjo aawikud, Lääne leppikud ja Wiio männikud kaskwawad kõi weel wanaaegsel ilul: mispärast

meie siis jutu jälgi oma küla tänavast üles ei peaks võtma?

Juhtusin ühel reedel, nädal enne wassla pääwa, Hiio-talo widewiko-pidajate hulka, kus wana Kääpär seda alamaal kuulutatut jutu westis, mis oma mälestusest tema sõnadega katsume üleskirjutada.

Wana Hiio Kääpäri jut rahahango leidmisest.

Leppiko kõrtsituba seisis õhtul tungis rahwast täis. Tõrwapul oli laata peetud ja kes seal parajat peatait ja hobuse kaupa ei tabanud, püüdis nüüd enne koe minikut laadalise tallituse korrale ajada. Mõnel mehel juhtus hobune, mis päikese walgel segamata filmaga wahetajat ei leidnud, aga Leppiko wiina märg ja õhtune pime katsiwad armastuse mantliga kõik wigadused finni ja sigitasid kauba joonele, et lonkur ja pime laitmata edasi läks. Teopoisid, kellel neljajalgseid ei olnud, wahetasid piipusi, tubaka pungasi, kübaraid ja muud pisikest friibo, krabo kraami, et liiko saiwad jua. Mis kauba-ajamist mõnel naisterahwal siin kõrtsi toas wõis olla: seda ei tea mina pikemalt seletada; — aga kui ma naise mees ja tütre isa oleksin, tõeste — mino perest ei peaks laada õhtul mitte üks seelik kõrtsi toas nähtawal olema. — Lähme jutule tagasi.

Kauba kambriis letti taga istusiwad neli uhkemad meest, weike laua ümber, õllepudelite naabrusel. Nende meeste paisonud raha-pungad ei mahtunud

kõrtsi tuppa teiste sekka, kõigewähemalt täna õhto, kus arjad neil wäga punetasid. Paremal pool laua otšas, sinise kue ja ninaga mees, oli Kukka mõlder, tema halli mantliga naaber, Urina aida-mees, seda teopoisid juba ammogi isandaks ristinud. Mõlemad kuulsad rikad, siiski wäsimata mammona-teenrid, õõd ja pääwad kufu kosumise pärast murelikud. Pahemal pool laua otšas istus Wärtmetša kubernas, üks wäga hooplik musta kuega saapa mees, kelle rikus kõrtsi kohas iga klaasiga kaswis. Neljas kaubakambri wõeras, peast warbani saksawärki mees, ilus hõbe keega tasko-kel farmannis ja laia hõbe-kaanega meersaumi piip suus, oli kubernas tädi-poeg Hans, üks pool-hulgu, kes linnas mitmes kohas teeninud, ei kuskil kaua aset ei pidanud. Enamiste wedeles ta sugulaste juures ja pidas prii ammetiks, et kasi salamahiti filmanähtawalt korjas, mis kätte puutus ja tasko mahutus. Ehk küll sugulased Hanso prii-ammetit teiste wasto salgasid, siiski teadis rahwas selgeste, kuidas wana kubernas ja teised sugulased ial kindlamast oma raha ei hoidnud, kui sel aéal, kus Hans nende perresse wõersi juhtus. Aga kui kubernas film määratud prillid seisis, himustas ta Hanso omale wäimeheks, juba sellepärast, et tütar emanda nimeliseks saaks.

„Hans!“ ütles kubernas — „teie olete priike otsego saksa leitud mees; muretssege endale kindel kodu ja wõtke tibuks peresse. Ma räägin igaühale tõi, olgo saksa ehk talupoeg; wana Willem neid

ei tärda, tema kufur on raske, kuda meie kadunt wana herra ütles. Mees on alles poolik, kui temal naist ei ole; sellepärast, tädi-poeg! nõudke endale üks noorik."

Hahaha! naeratas Hans: teie sooviksite mulle kelko sabasse panna; aga minust ei saa mära-ree- wedajat, mino roomad ja loof ei kesta nii raskest loormat wedada. Poismeehel palju hõlpsam pidu.

"Noh," kostis Willem — "kui kositut noorikul hästi reerastwa on, siis ei tõuse temast meehete loormat. Kes teid sunnib hilpharalast wõitma? — Wana Willem räägib igaühele tõt, olgo saaks ehk talopoeg, tema neid ei tärda, kufur on raske, kuda meie kadunt wana herra ütles. Ehk mina kül en- nast rikaks meheks ei arwa, siiski saab Willemi wäimees külimoto rublatükki kaasa- raha, jäägo rää- kimata lojus ja muu elamine. Kubja Willem annab mõlema tütrele külimoto rublatükki meehete minnes. Wõitke klaas wiina, Hans, ja pidage meeles, mis ma ütlesin.

Hans kallast palutut wiina tõrisõlme taha ja naljatas wasto: Kui mõne nädala wanemaaks saame, ehk teeme ükskord naise liiko.

"Kui Willemi rahakülimit seanni mattiks ei tuiwa!" pillas Urina aidamees.

"Ei seft ole kartust," kostis kubja — "Willem teab igal puhul, mis ta räägib ja wõib oma sõna tõeks teha. Kõrtsi-papa! kui piis ja lai suur tuba teil on? — Teie toale panen hõbe pöranda alla,

rublatük rublatükki tõrwa, jääb siiski weel kaunis hunnik järele."

Willemi täna õhtuse mõedo järel arwates, lissas aidamees — aga homme ehk tuleb hõbe pöranda asemelle wana waske.

"Kubja Willemi kand ei mahu waskpöranda peale," hooples kubja — "kubjal on kuld tõrwa hõbe pörand."

Wõib kül olla, — kostis Kufu mõlder: aga Wärtmetja tütruks liha seisab wäga odawal hinnal, kui muido õhjaid ei leia, kui hõbe laua peäl.

Se koerahamba pillamine paisotas kubja südant; tema tahtis parajalt täiesuuga mõldrile wastust anda, kui Hans laua alt tema jala külgi tõukas, ja sel silmapilgul üks wõeras saaklane letti ette astudes, kõrtsmikult küsis, kas saakambriks õmaja saada. Kõrtsmik pistis rutust küünla põlema ja käsks naise isandat saakambri juhutada. Kui wõeras kõrtsinaise seltsis toast wälja oli läinud, ütles Hans kui iseenesega rääkides: "Mis pergeli lugu seda isandat seie on juhatanud? Ei temasugune mees ial tühja teed lähä kaima."

"Kas teie tunnete seda wõerast isandat?" küsis mõlder.

Mina tunnen teda ja ei tunne teda, — kostis Hans — üks sõna on nii tõsi kui teine. Kõigest südamest himustaksin ma temaga tutawamaks saada. Wõikime meie temaga sügawamalt sõbrustada, siis

teeksime hõbe sillad maantee peäle, nõnda kui kuba-
papa pörandalle tõutas teha.

„Seletage seda imelugu pikemalt?“ palus mõlder.

Oleks mul võimalik, kostis Hans — imelugu
pikemalt teile seletada, siis oleksin ammogi Hanso
kaju ühe rika herra wasto wahetanud ja sõidaksin
ehk kae hobuse tõlla sees. Se ainokene kahjoline
asi on, et kedagi sellest isandast õiget aru ei saa.
Tema on täna Tallinnas, homme Peeterboris, üle-
homme jälle Riias ehk kaugel üle mere, lühidelt:
igas paigas ja ei kusagil. Mis linnades temast
räägitakse, on imelikum kui ime kuulda; mina ise
ei oleks neid jutusi uskunud, kui mõnda oma filmaga
ei oleks näinud.

„Rääkige, rääkige!“ palusid mehed ühest suust.

Hans wiskas filmad üle letti kõrtsotuppa, kui
tahaks waadata, kas seal kedagi kuuljaid luurimas
ei olnud ja ütles siis pool sala jutu kombel: „Seda
ma tean selgest, et temal enam kui inimliku wäge
on, misga ta wõimato asjad äratallitab. Mis ma
omast teadmisesest tõt mõõda tohin tunnistada, se on,
et Riias ja Tallinnas praego mitto rikast kodaniko
kõrgel kombel elab, kellel aasta eest ei tea kas üht
ainust oma kopikad karmannis oli. Sesama isand,
keda teie saksa-kambri nägite astuwad, elas nädala
ehk kaks nende majas, ja peremehele rikas oli kääs.
Kas se wara mere põhjast, maa alt, wai tuulest
nende kätte tulnud: seda ei wõi ma ütelda; aga

kõigist wõib näha, kuidas maa-pind, weesi ja tuul-
tema kääs al elawad.“

Siis wõib tema üks suur nõid wai tark olla?
küsis aidamees.

„Mis mina Tallinnas“ — kostis Hans —
„temast olen kuulnud, seda tahan ma teile awal-
dada. Rahwas peab teda niisuguseks, kes tuulis-
pasaga ümber sõidab ja maahawarisenud kolletanud
lehed rahaks wõib moonnada. Teised ütlewad:
tema oskab rahakukruid walmistada, mis ial tühjaks
ei lähe, ehk toob oma sõbrale ühe rahakandja ma-
jasse, mis wäsimata peremehele rikust koku kannab.
Mis säratsist jutudest tõsi ehk wale, seda ei tea mina;
siiski tahaksin mina kõik oma pisokese waranduse
ärakautada, kui selle isandaga pikemat sõbrust wõik-
sin sobitada.“

Kuulge, armas Hans! — ütles Urina aida-
mees — mull tuleb üks mõte pähe, mis teie sest
arwate? Katsume õnne. Tulge minoga ühes saksa-
kambri, katsume isanda enda seltsi meelitada.

„Seda wõime kül katsuda,“ kostis Hans —
„ehk kül mina ei looda, et sest kõigist midagi kääs
meile tõuseb. Ommetegi tahame õnne katsuda.
Ega küsija suu peale ei lüa, ehk kül wõtjale kääs
peale lüakse.“

Mõlder ja kuba-kütsid seda nõuu. Enne kui
mehed õnne katsuma läksid, palus aidamees kõrts-
miko, taha magabis kambri lauda katta, ja kui
wõeras isand nende seltsi pidi asuma, wiis klaasi

puntsi lauale tua. Kõrtsmik oli selle soovimisega väga rahul, kohe arwates, et mida pikemale meeste õhtune jutuwestmine ulatab, seda enam tarwitawad teelekastet, mis kõik täie hinnaga maksetakse, et kriiditüki kulutamist seina peal tarwis ei ole.

Senni kui Hans ja aidamees saksakambri läksid, laskis mõlder kõrtsmiko magabiskambris laetut laua walmistada, kaks küünalt lauale põlema panna, ja wiis tooli laua ümber seada. Poole tunni pärast tuli aidamees rõemsa näoga tagasi, kiites, kuidas nemad wisast puust ommetegi jago saanud, ja isand luband nende seltsi tulla. Siis wiskas ta kümne rublase paberi kõrtsmiko kätte, puntsi eest, kui oleks kümne kopikane Runda klubimark olnud, ja kui kõrtsmik raha wälja tahtis anda, ütles aidamees: „Laske tühi asi olla, mul ehk juhtub weel õhto pikusel uusi ihaldusi olema. Kõl koominnes teeme aro, kumb kummagi wõlgnikuks jääb.“

Natuke aega iljemine astus Hans wõera isanda daga nende hulka. Mõlder ja kurbas kumardasid wõerast teretates ja kratsisid jalgadega põrandad, misga sügawat auuandmist ülestunnistasid. Hans palus isandale tooli ja palus teda laua taha aset wõtta. „Urge pange pabaks, auus saks!“ ütles Hans — „kui teid maarahwa seltsi palusime, aga need on kõik auusad mehed, ehk neil küll palju saksa teelt suus ei ole, siiski on nemad meele ja südame poolt enam saksa kui talopoead.“

Wõne tühja küsimise ja kostmise peale püüdis

Hans kawalal kombel jutu teed senna poole käänata, mis kõigil südame peal põles, aga julgust ei olnud wälja ütelda. Wõeras isand näitas libedam kui angerjas ja pörkas niisama kawalast kõrwale, et mehed temalt pikemalt otsust ei saanud. Tema naeratas suud mööda, ütles üks „kes teab, ehk wõib olla“ ja nõnda lõpetas jut kohe jälle otsa. Mõlder mõtles, kui kõwerad radad siin ei aita, lähme ennemine otselõhe teele. Tema ütles selle pärast: „Ennest, kui teie tuppa astusite, juhtus meil parajast jut raha ja rifuse wedajatest, mis mõnel peab olema. Mis teie neist asjust arwate: kas peaks tõsi wai wale olema?“

Isand naeratas kui ennegi, aga ei lausunud pikemalt sõna.

„Wai,“ küsis mõlder uueste: — „kas wana rahwa waletamine neist kuntsimeestest tõsi peaks olema, mis ütleb, kuidas mõned targad kolletanud puulehed hõbe ja kuldrahaks peawad moondama?“

„Küfige“ — kostis isand — „rääkijate käest, kuidas seda asja tehakse, siis saate kõige selgemat tarkust.“

Seepse on, ütles Hans — et ükski jutumees ise midagi pikemat ei oska seletada.

„Siis on teie jutumehed walelikud!“ — kostis isand.

„Noh, seda ei wõi kõikide kohta ütelda,“ — wõttis kurbas jutu otsast finni: — „mõningad wõiwad walelikud olla, aga ei mitte kõik. Wana

Willem räägib igaühele tõt, olgo safs ehk talupoeg, tema neid ei tärda, Willemi kufur on raske, kuidas kadund wana herra ütles. Lehtede moondamisest wõin teile ühe tõteliko tüki ise seletada, mis mino kadunt onole juhtunud, kes juba mõnda aastat Sumala ees, ja kuidas meie suguwõsa, üks wäga ustatw mees oli. Tema oli kui kaheteistkümnne aastane poisike ükskord õhtul hoost otsides laane äraeksinud; edasi tagasi joostes ja wahel wahel hõikades tuli wiimaks poisikesel wäsimus kätte. Et pimedal õöl enam lootust ei olnud metsast teed leida, heitis ta puu alla pikale, hirmo ja kartust täis, üksiaino pimedas laanes õõmajale jääda. Tuba kipusid poisikesel filmad wäsimuse pärast kinni waoma, kui kangelst metsa wahelt üks ele kuum tema filma ulatas, mis kui tule wari puuladwadest paistis. Poisike kargas maast ja tõtas tulekuuma juhil edasi, lootes õõtselisi tule ääres leida. Edepidi minnes läks mets ifa paksemaks, mis läbi tulewalguis filmist kadus. Tema tungis paksust rägastikust waewaga läbi, kunni tül aea pärast jälle tule jälgile sai; tuli näis weel kaunis kangel olewad ja mida ligemale ta jõudis seda paksemaks läks mets. Äkitselt ühe kõrge jämeda puu tagant edasi waadates, seisis tuluke kogemata tema ees. Suur oli poisikese ehmatatus, kui tema õõtselisi nägi. Kaks musta habemetega mehed, paunab seljas ja pikad kapid käes seisid tule ääres, kolmas oli põlwili ja soras raudoraga tulb. Poisike tahtis salamahiti rägastiko pakko pugeda,

kui õnnetumal kombel üks musta habeme mees teda filmas, ja ligemale käsks astuda. Poisikesel sõelufid käsks täites püksid lõwaste liiwa. Mis nüüd temale filma puutus, näitas imelikum kui ime. Mis tema seie saadik õõtseliste tuleks arwanud, oli üks hiilgaw raha hunnik, kõrge sipelga pesa sarnane; läikiw raha paistis tema filma, kui punatuline raud seppa lõetsu ees. „Ästu ligemalle, pois!“ käsks üks habeme mees — „ja tee kaela koti suu lahti!“ Pois täitis hirmoga käsks. Habeme mees täitis

raud kühwliga poisil kaeltoti hiilgawa rahaga kuhjani täis. Enne kui ehmatanud poisile sõnu leidis, kogemata õnne eest tänada: kadus rahahunnik mees, tega tülis tema filmade eest, kui oleks maa põhja waonud. Pois heitis rahakotiga magama, süda rõemus, kui selle peäle mõtles, mis filmad kodu rahwas tema õnne üle pidid tegema.

Päike seisis teisel hommikul juba ladwade kõrgusel, kui tema unest ärkas ja õõsest õnne saati meele tuletas. Kaeltoti waadates, läks pääwoane lugu weel imelikumaks kui õõsene juhtumine, sest fot oli tühi, ei mitte ühtainust kopikat sees, kui aga mõni kolletanud puuleht. Kas lehed rahast ülejäänud, wai rägastikust läbi pugedes foti warisenud, seda ei mõinud mino kadund ono mitte äraseletada. Aga juhtunud lugu on selge tõsi, kuidas wana Willemi fugu, kes tühja ei räägi, kadund ono suust mitto kümmeend forda kuulnud.

"Teie näate sest tülis," ütles isand — kuidas raha maa peal leita, mis filma kirjaks on, ja mis kellegile kaso ei saada. Jah, teine lugu oleks, kui raha peremehele fotis rahaks jääks ja siis wast ennast moondaks, kui wõera kätte lähäb."

Seepse oli, mis ma praego tahtsin ütelda, — lisas Arina aidamees juure.

"Kõik tühi nalja-mäng," ütles isand — "kui paremat wara leida ei oleks. Mino arwates oleksid mõnufamad targad, kes seda oskaksid üles nuusida, mis wanal põlwele waeno aeal maaha matteti, ja

mis senna jäi, kui raha peremehele ise otsa saidwad. Kes niisuguse koha õnne kombel kätte tabab, se saab küllaltki wara."

Hans pilgutab aidamehele salamahti filma, kui oleks tahtnud ütelda: nüüd pane, wennike, tähele, — meie mees kallab õnne teele. Aga ei tea, kas wõeras Hanso salatähte nägi, wai ei olnud temal himo pikemalt seda jutu wõsta: tema ei rääkinud enam sõnakest.

Mõned räägiwad, ütles mõlber, kuidas meie päiwil maa-ilmas ka targemaid mechi peab leitama, kes warjule pandud wana põlwe wara maa põhjast oskawat wälja tua. Mino õnnis isa jutustas enne sagedaste wana Dronarme herra põhjato warandusest, mis kuidas rahwas tunnistab ühe õnneliko rahahaugo leidmisest oli tõusnud. Siiski oli kole lugu kuulda, kuidas kaks kolm sõrmeweristajat, kes raha wäljawõtmise juures abiks olnud, iljemine wiletsad furma leidnud. Soapois uputas ennast kaewo, aidamees poos ennast lassa ülesse ja wana herra ise leiti ühel hommikul sängis furnud, ehk ta küll õhto terve ja priis magama oli heitnud. Aga, mis weel suuremaks imeks tuleb arwata, oli se, et kui teisel pääwal wõlwitut keldri mindi, kus raha lastid alati kuhjaga täis seisis: ei leitud seal mitte kopikat, kõik lastid olid õõse wäljatühendatud. Naast tulnud wara oli üsna tuulde waonud.

"Sest on wäga kahjo," ütles Arina aidamees — "et saadud warandusel pikemat püsi ei ole."

"Wana Willem räägib igaühele töt," hüüdis lubjas — "olgo safs ehk tallopoeg, tema neid ei larda, sest Willemi kufur on raskem, kuda kadunt wana herra ütles. Mina sesuggust raha ei himusta, mis peremehe kaewo ajab, ehk temale oheliko laela ümber keerutab."

Aidamees palus isandat klaasi põhja tühendada, kaskis uued klaasid lauale tua, ja küsis siis wõera isanda käest: kas ei peaks võimalik olema ilma sõrmeweristamata maaha pandud raha üleswõtta?

"Reist asjust wõiks palju rääkida," kostis isand — "kui kõik rahwa lori kokopannakse, mis selle pärast siin ja seal luisatakse. Kes neid jutusi tohib uskuda."

"Meie ei himusta rahwa lori ega luiskamist kuulda," kostis aidamees — "waid üksnes seda: mis teie arwate? — Mino film peaks mind kurjast petma, kui tema teie nina otsast seda ei näe, kuidas teie palju enam teate, kui ülestunnistate!"

"Kes teie filmale niisugust tarkust andis?" küsis isand naeratades, pani siis oma käe aidameehe suu peale ja ütles: "Tasa, tasa, wennikene! seinadel on mõnikord ärkjad kõrwad."

Isandal on õigus! — kiitis Hans: — niisugune jut ei kõlba kõigile, waid üksnes walitsetud kõrwadelle. Paneme wahetuks sinni ja sahkame siis magusat jutu isekeskis.

Teised olid Hanso nõuuga rahul; sellepärast pootasid nemad, kunni kõrtsmik klaasid teipiroa jai

täitnud. Hans kaskis kõrtsoperemehe wälja minnes ukse sinni panna, ega kedagi hinge sisse lasta. — Kõik kõrtsmikud on helde kufuga wõeraste wasto sõnakuulikud; ka Leppiko peremees ei tõrkunud Hanso tahtmise wasto, waid lubas kindlaste kasko täita.

Meie targad mehed olid nüüd lambris isekeskis, kus wõeras isand sedamaid rääkima hakas.

"Maa-ilmas sünnib mõnda," — ütles tema — "mis üksnes rumala filmas imelik ja mõistmata näitab, aga kellest targemad inimesed selget aro oskawad. Tarkus leitakse mitme karwaline; teie kirikõpetajad ja muud koolitud mehed oskawad sest palju äraseleletada, mis kirja ja õpetuse tarkuseks arwatakse. Teine tarkus on loomuse sala-seadmistest, mis õpetud rahwal niisama wõerad kui suuremal hulgal on, ja kellest üksnes wähi walitsetud õnnelikud inimesed täieliko otsust saawad. Mittokord tuleb õn kogemata juhtumisel, kuidas teile oma teadusest tükikese tahan jutustada. Poisikese põlwes läisin ükskord wanal onul wõersis, kes Karonõmme weetil elas. Dno poegadega seltsis lättime ühel õhtul wähi. Pika warraste otsa söödas pandud konnad lasti wee põhja, ja oli meil wäga suurt rõem, kui sööda warrast fergitades kuus ja seitse wähi ühekorraga natta warisesid. Süda õõ aeal jäi wähi saak arwemaks, taldal istudes lipus unimulle peale, kui äkitselt üks ele tulewalgus mino filma paistis. Peab ülesse tõstes nägin ühe tulise fiko taewa al lendes, ja kostis imeliko elaja mehe-

damine mino kõrwa, otsego wana hambata inimese jut. Ehk kül tulisel sikul nähtawad tiibu ei olnud, siiski lendas ta pääsofese rutusel edasi, otsekohe senna poole, kus mina istusin. Hirm tõstis mul ihofarwad püsti; ma pigistasin silmalaud kinni, topisin sõrmed kõrwa kuulmete ette, lootes se läbi siku kaju ja mekerdamist äraandata. Tühi lootus. Mida enam filmi ja kõrwi petise eest hoidsin, seda awalikumaks tõusis asi. Mina olen raha ja waranduse peremees, rääkis tuline sik — kes mino teenistusse ihaldab tulla, se peab hirmo ja kartust ärasalgama, süda õõ pimedusel julgem olema kui pääwal, 7 aastad, 7 kuud ja 7 pääwa enesega wõitlema: siis leiab ta õnne. Kui filmi ülestõstsin, paistis tõusew päikese tera mino silma; onopoead olid ammo juba wähki dega koeo läinud, mina üksi jõealdale maaha jäänud.

Teie olite wistist kogemata magama uinunud, küsis aidamees — ja seltsimeehed olid teid koeo minnes maaha unustanud?

„Mõnda seletab üks teadmata loom lugu“ — kostis isand — „ja ei ostanud ka mina sel korral paremine seda lugu, enne kui siko peremehega mõne hea aasta iljemine ligemine tutawaks saime.“

„Mis peremehe nimi oli?“ küsis Hans.

„Tasa, tasa, poofe!“ feelas isand — „kes teda kogemata omale sõbraks saanud, ei nimeta teda ial muul kombel kui peremees. Wana peremehe käes seisawad kõige salawuse wõtmed, ega wõi ükski elaw loom sügawamale tungida, kui peremees lubab.“

„Meie märkame teie kõnest, — ütles mõlder — kuda teie peremehega kindlamas sõbruse küttes seisate, kui meile tahate ilmutada. — Dmnetegi ei mõista mina, mispärast teie esiteks rahakandjaid tahtsite ärasalata?“

„Mik a'al ma neid salgasin?“ küsis isand wasto.

Tunništage meile töt, armas isand! — palus Hans — ja juhatage meile teed rahahaugule wai warakandjale?

„Tõeste,“ lisas mõlder juure — „meie tahame teie wasto kõigest wäest tänolifud olla ja teie waewa ja aeawitmist rohkest äratasuda, mis meie heaks saate kulutama.“

„Hea kül!“ kostis isand — „wahetame siis usalduse usalduse wasto ja hakame töt mööda kaupa sobitama. Minewal Jaani laupääwal juhtusin esimest korda teie kohta käima. Ja et koht mul alles wõeras oli, läksin ühe kõrgema künka otsa, kuhu päikese tõusuni puhkama jäin. Kuida ise teate põlewad Jaani ööl kõik rahahaugud; mino filmas paistis üksteiskümme raha kuma.“

Üksteiskümme rahahauko ühekorraga! hüüdsid kuuljad imestates ühest suust.

„Se on pisuke asi,“ wastas isand. „Rahahaugo koha leidmine ei tee mehele suuremat kooramat; igaüks, kes Jaani ööl tule tähtäsi waatama lähäb, wõib raha ilmutust näha saada. Enam waewa teeb koha märkamise, ja kõige enam wälja arwamine kui palju raha pesas saab olema. Peale seda tuleb

peremehe abiga rahahaugo warjajatega sõbrust teha, et nende käest kuulda saada, kui palju lepituse hinda üleswõtjal tarwis lähäb.

Meie ei raatfi pikemalt nende jutuga lugeja aega kulutada, waid tahame siin lühidelt ütelda, kuidas pärast fesi öö aega ja peale seda kui punktis klaasid kolmattorda täidetud, meie riikad mehed targa isandaga kindlat kaupad olid teinud. Isand tõutas nende õnne peale üht suuremat warandust maapinnast ülesse wõtta. Nädalad neli wai wiis, mis parema raha koha ülesotsimine ja ettewalmistamine aega kulutasid, pidi isand korda mõõda mõldri ja kobja juures warjul aset pidama. Aidamees ei usaldanud kallist wõerast oma juure korteri paluda, fesi et mõisa paigus hulga rahwa läbi salasta enne aego wõis awalikuks tõusta. Selle eest lubas aidamees nihästi mõldrile kui kobjale oma osa wõera ülespidamise kulu auusaste kätte tasuda, kartes, et muide ehk waranduse jagamise ajal tema rahaosa wõhäm wõiks olla, kui teistel. Hans tõutas isandale teekuhiks ja abimeheks jääda. Mehed kartsid, et wõeras isand ehk teisel hommilul jahtund peaga teise mõtele wõiks minna ja neist lahkuda; sellepärast ei jätanud nemad temale enne raho, kunni ta neile lubas, weel täna õhtul mõldrile minna; kuhu teised kolmekeste saatma läksid. Teel palus aidamees weel iseäranis Hanso, kui wari alati wõera ümber olla ja selle peale walwada, et mõlder ja kobjas jagamise ajal mitte suuremat osa ei pidanud saama, kui tema.

Hans tõutas asja tubliste tallitada. Wiimaks hüüdis kobjas: „Armas Hans! kuulge mis ma ütlen. Wana Willem räägib igaühele tõi, olgo saaks ehk talupoeg, tema neid ei kardad; Willemi kujuk on rassem. Kui meil rahahaugo üleswõtmine õnneks lükult korda lähäb, siis tulete mulle kodo; wäiks. Wõite Dio ehk Anne, mul üks kõi.“

Kes tohib imeks panna, kui temale ütlen, kuidas sel ööl aidamehel, kobjal ja mõldril muud une, nägo filma ette ei tulnud, kui üksnes rahahauku, dest, mis nemad üleskaewaswad.

Kolm nädalad pärast ülemal räägitud juhtumist leiame meie ühel õhtul mehed wiekeste jälle mõldril koo. Isand oli wahel aeg enam nädala pääwad kobjal korteris olnud, nüüd jälle mõldrile tagasi tulnud, kust rahahaugo koht palju ligem oli, mis üleswõtmise tarwis wäljawalitsetud saanud. Igal õhtul, esimese kuke laulo ajal oli Hans isandaga salal teel wälja läinud ja weikel koidul wast tagasi tulnud. Meist sala õtallitustest ei tohtind Hans mitte üht sõna teiste seltsimeestele kuulutada, siiski ekkis tema mõnekorra meistri käso wast ja rääkis salamahiti mõldrile, mis imewärki kujub öösel metsas isanda juures peawad käima, aga nemad räägiwad isandaga nii wõerast feelt, et Hans — kes safsa feelt ja natuke wene feelt oskas — mitte üht sõna nende jutust ei mõistnud. Kui Hans fenna läks,

kus rahahauk seisis, pidi ta ifa wiis sada sammu kohast kaugele jääma, ja isand üksi tohtis senna minna. Sel aeal ütles Hans ennast wäga imelikusi heallitsemisi ja rahakölinat kuulwad, mittokorda ka finiseid tulufesi nägewad, mis kui eledad küünlad isanda ligibal maa seest ülestõusiwad. Relikord oli tuline si isanda pea kohal mekerdanud; tulised kotkad nähti enamiste igal ööl. Kubjas ja aidamees said neid juhtumisi jälle mõldri käest kuulda, sellepärast tõusis kõididel lootus õnneliko asjatalitamise peäle.

Kui nüüd salanõumeehed weskis lambris lufutud ukse taga istusid, seletas neile tark isand pikemalt oma seiesaadik tallitustest ja kuidas tema arwamist mõõda waka seitse ehk kahelksa wana Rootsi taalrid ja külmuto osa kuldraha haugus wõis olla. — Meeste suud jooksid wet, seda kuuldes. „Aga et seda wara nii wäga rohkest on,“ ütles isand — „sellepärast lähäb wäljawõtmine raskest ja lepituse hind kalliks. Mina olen rahahoidjatega küll igawiisi kauplenud ja kui juutlane tinginud, siis ei luba nemad warandust odawama hinna eest — kui —“

Siin wõtis tema paberi lehe omaast taskust ja luges sealst peält nõnda:

1) Weristatud peawad saama üks wieaastane must täf, üks must kuf ja must kass, ja seitse musta kana muna, kellel pool autud poead juba sees on.

2) Iga kasti nurga peäle tuleb panna lepituse hinnaks: üks lai hõbe sõlg ja kolm hõbepaatrid

kannaga rublatükidega. Iga jõe sisse 7 wierublast kuldraha, seitse rublatüki, seitse poolrubla tüki, ja seitse weiksed hõbe raha, mis wiimsed mitte 20 kopika tükist wähämad ei tohi olla; ja iga rahahunniko otsa üks kuld sõrmus.

3) Mehed, kes rahahauko tulewad üleswõtma, peawad kolm päewa paastuma.

„Se teeb nüüd ühte arwates.“ — ütles isand: — „28 kuldraha, 28 rubla tüki, 28 poole rubla tüki, nisama palju pisofest raha, neli hõbesõlge, neli kuld sõrmust ja 12 paatrid. — Nüüd sõbrad, pidage iseleskis nõuu, kas tahate ja jõuate nii palju lunastuse hinda maksta? — Kui ei mitte, siis tahan oma kulo peale raha wälja wõtta. Leitnud raha jagamine on wana seadust mõõda, et warandus kolme osasse saab, kellest üks osa meistrile ja kaks osa seltsimeestele jääb. Aga mina ei taha nii suurt palka eneselle, waid lepin sellega, et warandus ühe tassa wie osasse jagatakse, kust igaüks ühe wõrra saab. Kui nüüd, kuidas ennest umbes arwasin seal seitse ehk kahelksa waka Rootsi taalrid on, siis tuleb igamehe peale poolteist waka, arwamata kuldraha, mis nisamoti wie jausse jagatakse. Igas kohas, kus mina enne rahahaukusi ülesse wõtsin, olen ma nõnda ette arwanud, et ifa paar waka raha rohkest mast leiti, kui ette oli arwatud, je nõnda wõiks siis lugu ka siin olla.“

„Saak on küll rohke,“ ütles Urina aidamees — „aga lepituse hinda tuleb ka rohkest arwata, ja kust

meie musta täko peame saama? Birnküla herral on üks sesugune wie aastane must täk, selle eest tahetakse wiis sada rubla. Wäga kallid hind! Ja kui meie keif tahetud kulu äratasume, kes teab siiski kuida raha kätte saamine juhtub olema?"

"Mis k— lort se on?" kärgatas isand, ja läks punaseks kui keedetud wäht. "Keda teie oma ees arwate olema, et nõnda tohite rääkida. Hans on mind petnud, kui ta teid mino wasto auusaks meeliks kiitis. Teie kartusest ja kahtlastest mõtetest nään selgeste, kuida selmidega koko olen saanud, kes niisuguse õnne wäärt ei ole. Meie kaup on otsas. Paljo ma teile korteri ja toido eest wõlga olen? Seda tahan filmapiik äratasuda."

Pai, auus isand! hakkas aidamees paluma: kudas teie mino tühja rumala sõna üle ennast nõnda wõisite pahandada! Andke andeks! mina annan üksi seda lepituse hinda, kui mulle lubate?

Isand kostis: "Pistke oma raha tasko, mina sitta ei taha. Wai ehk arwate mul teie abi tarwis olewad? Ma wõin kümme kord enam omast jõuust anda, kui üleütlise tarwis lähäb. Teie rumal kes teab! Mis teie minust arwate? — Meil ei ole pikemalt sõbrust."

"Auus isand!" ütles Hans: ärge wihaštage nii wäga aidameehe kartlike olemise pärast, misga ta teile ei sõimu ega laidet tahtnud teha, tema —"

"Widage oma lõuad!" kärgatas isand — "teie

sugusi wahemeegi ei ole mul tarwis. Mina wõtan raha haugo eneselle üksi, teie ei pea midagi saama."

Kubjas ja mõlder hakkaswad nüüd ka isandad paluma, üteldes, et maa-rahwal nii peenikesi kombeid weel ei ole, misga suurema inimestega oskawad ümber käia. — Nende ühemeelised meelitamised ja palwed lepitasid wiimaks isanda wihatuska; peälegi kui punktislaasid lauale toodi ja tüli lepituseks tühendati. Sai lugu nii pikalt parema teele tagasi läänatud, ütles aidamees alandlikul kombel: "Ma olen teie wasto, auus isand, raskest elsinud, siiski olge armoline ja andke mulle andeks. Mino süda ei elsinud, waid üksnes rumal keel ja meel, mis sõnu paremast ei oskanud seada. Ei pea pikemalt enam kartust ega kahtlasti mõteid mino meele tulema; mina tõutan teie sõna peale uskuda. Lubage mulle armo pärast, ma palun teid: et musta täku enda kuluga ostan ja lunastuse hinnaks annan."

"Niisugust kingitust ega ohwrid ei ole meil tarwis" — kostis isand — "ma nään teie jutust selgeste, kuida teie mino seletamisest aro ei ole saanud, wai ehk unustasin ühe tüki nimetamata. Seda lunastuse hinda, mis igamees ette maksab, saab tema kohe pärast raha wäljawõtmist kätte, weel enne kui suur osa ärajagatakse."

Selle sõnaga langes kõigil üks raske kwiwoorm südamete pealt maaha. Ehk küll kubjas ja mõlder midagi kartust isanda wasto üles ei näitanud, siiski oli neil sala mure lepituse hinna pärast, mis koge-

mata õnnetuse läbi ära wõis kaduda, enne kui suurem warandus nende kätte sai. Nüüd, kus nemad isanda wihastamisest nägid, kuidas ta oma kulul raha üksi wälja tahtis wõtta, korteri ja toido eest neile kõik lubas kätte tasuda, ja pealegi weel enne suurema wsa jagamist igameehe lepituse hinda ära maksta, nüüd — läks meeste süda julgeks ja rõemaks. Enne kui nemad poole tunni wanemaks saanud, näitis nende sõbrus palju palawam ja kindlam kui enne tulitsemist oli olnud. Ja kui Hans kartlikul feelel seltsimeestele tunnistanud, kuidas temal omast nõuust tarwitut lepituse hinda ei pidand olema, ja sellepärast Tallinna tahtis minna, kus temal tuhat rubla ühe uustawa kaupmeehe käes intressi peal ütles olewad. Seal ütles kurbas:

„Riskipärast tühja aeawitumist tahate ette wõtta? Wana Willem räägib igaühele tõi, olgo saaks ehk talupoeg; Willem neid ei kardab; tema kufur on rassem, kuidas kadunt wana herra ütles. Teil ei ole kopikat lepituse hinda tarwis, mina maksan teie eest wälja, mis wana Willemil pisike asi on.“

Hans tõrkus paludes tül aega wasto, kippus enneimine Tallinna minema ja omast rahast niipalju kui tarwis wälja wõtta. — Aga kurbas ei annud järele, waid palus seda pisikest laeno lühikesel aeg peale sõbruse täheks wasto wõtta.

Isand ütles: „Meie ettetallitamised on nüüd kõik hästi korral, sellepärast ei taha meie enam pigemalt aega wiita, waid neljapäawal nädala pärast

rahahango ülesse wõtta. Kolme ehk nelja päawaga loodan wiimsed tööd lõpetada. Üllehomme lähän Paide, kust Apteeke herra käest suitsetamise rohtusi, ja paar loodi elawat hõbedat ostan, mis üksi meil weel puudub.“

Mis need maksawad? küsis mõlder.

„Pisike asi!“ — kostis isand — „Kõik koto arwates wõib 12 ehk 15 rubla hõbedat maksta. Seda tasun omast taskust, olgo se rõemo eest, mis tallitamine mulle saadab.“

Ei se lähä korda, armas isand! hüüdsid mehed ühest suust: meie tahame heäl meelel kõik rahakulud enda peale wõtta, ja ei taha teie poolt muud abi, kui tarkust.“

Nõnda üteldes andsid aidamees, kurbas ja mõlder igaüks wiis rubla hõbedat suitsetamise rohtude tarwis isandalle; siis täideti puntsi klaasid uueste täis ja wõeteti magusat jutu. Tark isand, kes täna õhtul wäga lustiline näitas, jutustas seda kentsakat lugu, mis nüüd tuleb.

„Lõune pool Urjo maal elas kahetümne wie aasta eest üks elatanud wanarauk, keda rahwas mitmes kihelkonnas tundis ja Wieli Lõnuks kutsus. Tema oli noorel põlwele wäga osaw ja kuulus wioli mängija olnud, kes kuskil pidude peal ei puudunud, ja keda kui lapsearsti ühest kohast teisi weeti. Ega wõinud sel aeg kuskil pulme, talgud ehk muud lusti pidusi olla, kus Lõno kene pilli heäl rahwal jalge lõpsates ei fergitanud. Mis wana Wioli Lõno

mõnikord oma noorema põlve juhtumistest teistele westis, oli wäga naljakas kuulda, aga kõige naljakam üks tüf, kuida tema ükskord wana poisi eneselle pilli olli lõõnud. Sefinane imeline tantsi lugu oli nõnda sündinud. Marika külas olid ühes rikas peres uhked pulmad olnud, mis nädal otsa peeti. Siin lõhkufin mina — ütles Tõno — wiis ööd ja wiis pääwa ühtepuhko wiolid. Wanal aeal oli enam tantso himo kui praego. Reede õhtul ilja hakasin koeo poole tõtama, olin lubanud oma küla rahwale pühapääwa õhtul jalakiirust teha, ja ühe pääwa himustasin pulma wäsimusest puhata. Enne minikut lusstutafin pulmakannust weel tugewast jänu. Kuuwalge näitas selgel ööl teed, kui oleks pääwal olnud, kui mina Sirtmetfa kuusikusse jõudsin, mis üle kolme wersta pikune on. Ei tea, kust se tuli, ühekorraga kipus hirm mulle peäle. Rutumast sammufid lisades, lootfin metfast läbi saada, aga mida enam ma rutafin, seda igawamaks läks tee, otsego oleks mets iga samimuga pikemaks weninud. Wahe te wahel lasin hundi-tõrki, ka se ei aitanud palju. Ühekorraga kuulin wuhinad ja kihinad, kui oleks üks suur lõets mino kannul jooksnud; mida kermemast mina jookfin seda ligemale jõudis wuh! wuh! mino selja taga. Tuba tundfin tuuleõhko oma kullas ja pistfin wiimse rammoga punuma, et kannad aga wälkufid. Eht küll wäsinud ja higine kui weest wäljatõmmatud: siiski ei jätnud ma jooksu ega usaldanud tagasi waadata. Salg komistas kogemata

mul puukänno wai kiwi wasto, mina prantsatafin pikali maaha, lõin pea tugewast wasto maad et uimaselt kui pool surnu maaha jäin. Ei tea, kui kaua ma sedawiisi liikumata lamafin; aega mõõda

hakafin toibuma ja jälle aro saama. Pead üles, tõstes ja ümberwaadates, kipus uus ehmatatus mino peale. Üks tundmata paksu maoga wõeras meehike seisis mino kõrwas ja irwitas hambaid. „Kas oled küllaltki puhkanud?“ küsis wõeras. „Wõta wiol ja mängi mulle üks kena tantsi lugu, hästi

jala pärast." Ehmatuse hirm oli mind nõnda kohmetanud, et ma kät ega jalga ei võinud liigutada. Võeras mees astus ligemale, aitas mind jalule, talutas mind ühe ligi seisva puukanno juure, laskis mind kanno otsa istuda, ja käsits teistkorda: "Mängi mulle üks jala pärast lugu." Kui mina alles lahtlasel meelel seisin kargatas ta kurja suuga: "Mängi, ehk mina wäänan so filmnõo kufka!" Mis teha? Minokesed kaela sooned olid mul kallid; sellepärast võtsin wioli ja hakkasin mängima. Rabamaoga meehike hakkas tantsima, kui keder; ei olnud mina veel elades niisugust tantsi näinud! Ei tantsinud siin jalad ja keha, waid ka filmnõgu keeras kui ratast, et mitokord lõug ülewal ja otsaefine lõua kohal ripus. Siiski käsits ta mind ifa rutumast mängida. Mina saagisin kõigest wäest, aga ei jõudnud siiski meehikese tantsi hirmo kustutada. Wiimaks lõpes mino jõud; ma langesin wioliga kanno otsast maaha, ja ei võinud üht liiget enam liigutada. Kui filmad jälle lahti läksid, seisis pääw juba kesthommiko kõrgusel. Pea oli mul raske ja uimane, et tül aega läks, enne kui aro sain, kas imelik lugu tõsi wai tühi unenõgo oli olnud. Uega mõõda märkas, kes mo tantsia oli olnud."

Saiwad meehed tül aega Wioli Tõno tantsi lugu naernud, ja klaasid tühendanud, siis tõtatsid aidamees ja kurbas koeo tagasi, lubades, neljapäaw nädala pärast aegaste wehkile tulla.

Udupilwes pime sügiseni õõ oli juba ligi kufeni ulatanud, kui ülemal nimetatud neljapäawa õhtul meie rahahaugo kaewajad wehkilt minema jõudsid. Meestel kõigil raudlabidad ja kangid õlal, ja mõlbril latern tulega kae õlma al; isand sõitis lepituse hinna kotiga musta täko seljas, kass raha-kotis ja kuf kaenla al. Hansul audund musta kanamunad kornikeses ühes, ja suitsetamise rohud teises käes; pif mõet wõõ all. Enne kui kodunt minema läksid õpetas neid tark isand igas tükkis, kuidas kedagi ei teel ega kaewamise tööl sõna ei tohtind rääkida, waid kõik tallitused pidid waikselt kumbel õpetatud märkide järel toimetatud saama. Ka ei olnud kellegil luba üle õla tagasi waadata, ega mingi kogemata juhtumise pärast ehmatust näidata. "Kes kartlik on," ütles isand — "jäägo paremine koeo!" Mehed kiinitasid ühest suust, kuda neil kellelgi hirmo ja kartust ei pidand olema, ja tõutasid tõrkumata meistri käsusi täita. "Kui kõik nii kaugele ettevalmistatud," ütles isand — "et täko hakkab ohwerdama, siis peate teie sadawiištümmed sammo rahahaugust eemale lõune poole minema, kummuli maaha heitma, ega tohi ükski enue oma pead maaft ülesse tõsta, kunni ma kolm korda ollen hüüdnud: "Toorokol tõsta lasti!" — Teil ei ole midagi kartust, kui mino käsud täielikult täidate; küll mina oma nahka hoian ja teid warjan. Aga kes käso wasto eksib, se langeb warjaja waimude nuhtluse alla, kus tema hõlpsalt elo wõib kaudata." Mehed tõutasid teistkorda, igas tükkis sõnakuuliks jääda.

Kulka nõmme, umb arvates — poolkolmat
wersta weelkilt kangel, seisid rahahauk. Teel ei
räägitud sõna, ega usaldanud ükski kangelmale kui
oma jalgade ette waadata, kartes, kuida kõrwale
waatamine koha kogemata wiirastust wõiks sünnitada.
Kui rahakaewajad määratud kohale jõudnud, hüpas
isand musta täko seljast, sidus hobuse waljaratsudega
ühe männi külgi kinni, tähendas käega, et meehed
maha pidid istuma; wõttis mõldri käest tule laterni
ja Hanso käest mõega, läks siis mõne samm edasi
ja sütitas ühe enne walmis seatud puurisünni
põlema. Selle peale tõmbas tema mõdegaga kolm
wiiro koha ümber, kus warandus pidi seisma, lõi
mõnekorra wehkides oma mõdegaga tuult, ja tähendas
siis käega, et meehed rajatud kohal kaewama hakasid.

Kaewatud haugul wõis ehk rohkest kaks jalga
sügawust olla, kui üks suur muna liwi neil wästo
puutus, mis suure waewaga ülesse kangutati. Nüüd
wõttis isand musta luke ja munad, läks mõne
samm teistest eemale ühte pimedat kohta, raha-
warajatele esimest ohwrit wiima. Aidamees, Hans,
kubjas ja mõlder kaewasid kõigest wäest hauko süga-
wama. Tunni aega pärast puutus — oh seda
õnne! — üks kindel raudwitsadega kasti kaas neil
filma. Seal wõttis isand musta kassi ja läks teist-
korda ohwerdama. Wahe aeg olid tema abimehed
kastikaane mullast kogoni puhastanud. Kasti kaanel
leiti rohkest raudsüü pükst ja neli jalga laiust, ja

fui sügawust selle mõedu järel tohtis arvata, siis
wõis isanda etteüteldud rahasaak tõte minna. Isand
wõttis kottist sõled, paatrid, sõrmuksid ja raha wälja,
pani iga sõle sisse oma osa lepituse hinda, kandis
siis iga kasti nurga peale ühe täidetut sõle ja seadis
paatrid ringi sõlgede ümber. Siis tõmbas ta mõde-
gaga kolm wiiro enese ümber, langes põlwile ja
tegi mitu imelikku tempu; selle peale tähendas tema
Hansule, et täko senna tooks, mis sedamaid nõnda
sündis. Nüüd oli täko ohwerdamise filmapilk tul-
nud, kus seltsimehed endist kasko mööda 150 samm
lõune poole pako pidid põgenema. Hirm wenitas
meeste sammusi, et püksid jalgade wahel kipusid
lõhki rebisema. Said sadawitskümmend samm täie-
likult mõedetud, siis langesid nemad kummuli maaha.

Wõis ehk rohkem pool tundi aega oodates mööda
jõudnud olewad, seal kõlas otsesõnu üks püssi pauk
nende kõrwa, ja ehk kül mehed kummuli maas ja
filmad neil kinni olid, siiski arwasid nemad sädän-
dawad tulewalgust äkitselt filma paistma. Silmine
kõstis kui hobuse kaja müdin neil kõrwa, mis aeg
aegalt kui kangelmale läks ja wiimaks ära kadus.
Meehed seisid waitsest, ega usaldanud hingata.
Tund wõis tunni järel kaduda, kui hirm ja oot-
mine aega ei pikendanud, aga ifa weel ei tunginud
meisteri kätt: „Doorokoll, tõsta kasti!“ neil kõrwa.
Wiimaks, kui ootmine aega aasta pikuseks kas-
watanud, usaldas Urina aidamees pead tolli kõrgu-
sele fergitada ja filma poolelt lahti teha, kui ta

nägi, et reise koit juba väljas oli. Walgus kas watab julgust, kuidas igaüks enesest teab. Wida: mees ei olnud koidu walget pilul silmal äratunnud, kui tema julgelt oma pea kõrgemale tõstis ja ümber hakkas vaatama. Kas sa imet nääd? — Niikau- gele kui film ulatas ei olnud siin muud elawat hinge, kui tema kolm seltsimeest. Isand oli täkuga seltsis kui maa põhja waonud, et mehest ega hobust mitte riismeid järel ei olnud jäänud. Püsti kar- gades hüüdis aidamees: „Tõuke ülesse! — on meistri kõige täkuga wiinud!“ Kolm pead tõusid ühekorraga murult, tõrusid filmi ja waatasid imes- tades üks teise peale, kui tahaksid küsida: mis se lugu tähendab?“

Paar filmapilko iljemine olid mehed neljaste- ratul ja tormasid sedamaid rahahango poole, imeliko lugu vaatama. Uus rõem ja lootus tuli neil süda- messe, kui rahakasti terwelt õõsel kaewatud haugus leidsiwad. Mis ka õnnetumal kombel meistri isan- dale wõis juhtund olewad: warandus jäi ommetegi neile päranduseks. Mehed hakkasid ühel nõul rahakasti wälja kangutama, ja kui se asi neil wõi- malik ei olnud, raud kangidega kasti kaant lõhkuma. Küti ära pärast jõudsid nemad ühe kae- ne laua raudwitsa alt wälja kangutada.

Uga kes jõnaks nende ehmatust ja wihatuska ülestunnistada, kui nemad rahakasti waadates, muud filma ei saanud, kui hulga wähamaid ja suuremaid wanakiwisi, misga kasti põhjast sõrwani täidetud oli.

Kui ehk esimesel filmapilgul nõrk lootus neid petis, et kuriwaim meistrid wies raha kiwideks wõis moon- danud olla, siisli märkasid nemad iljemine selgeste, kui hobuse kaja jäljed neil nähtawale tõusid, et kelm raha ja hobusega oma teed läinud, ja nende uskliko kerget meelt oli petnud. Kõige wihasem näitas Hans, ehk temal küll midagi waranduse kaja ei olnud, sest kaja Willem oli tema osa wälja- maksnud. — Hans ütles: „Mina ei taha enne püsida ega puhata, kunni kelm kinni saan, ehk peaksin ma maa ilma otsani teda tagasihotama. Wõllaroog peab oma teenitust nuhtlust leidma ja kaarnadele söödiks saama. Miski tema auusaid mechi tuli tüsfama.“

Kubjas lubas Hansule oma noore kõrwi ruuna anda, mis üks wähe hobune oli ja misga Hans kiiremalt warga jälgi wõis taga ajada. Wana Willem räägib igaühele tõt, ütles kajas, „olgo safs ehk talopoeg, Willem neid ei kard, tema kujuk on rassem, kuida wana kadunt herra ütles. Selle- pärast kui meie wara ja hobuse warga kätte saate, luban teile tütre, wõike kumma tahate.“

Hans tõtas weel seljamal hommikul teele. Wõl- der ja aidamees läksid kohto herra juure warga lugu ülesandma, aga et nemad tõt ei usaldanud ülestunnistada, sellepärast ei lausunud nad raha- hango leidmisest sõna, waid ütlesid, et üks hulgu- kogemata neile tulnud, raha, muud wara ja hobuse warastanud, selle peale oma teed läinud.

Üks nädal jõudis teise järel mööda, aga ei tulnud wargast ega warga otsijast midagi sõnumeid. Viimaks tõusis jutuks rahwa keskel, et mõne nädala eest Peipse rannas kaks isanda wärki meest oli nähtud, kes ühe musta täto ja kõrwi ruuna seal odawa hinna eest äramüünud, ja siis ise ära kadunud. Teised tahtsid iljemine hobuse müüjaid Toolse rannas olevad näinud, kust nemad paadiga ülemere läinud. Müüd wast märkasid rikad Järwamehed, et Hans ja isand ühel nõuul nende kufroid olid tühendanud.

Meie wõiksimine siin Hiio Kääpääri jutuga luges, mise lõpetada, kui meil veel mõnda südame peal ei oleks, mis, enne kui wanuse koorm aasta suuremaks kaswab, julgest soowime wälja rääkida. Se on wäga hale lugu, et meie maa rahwa seas mitmes kohas ikka veel kubja Willemid, Kukka mõlbid ja Urina aidameehi leitaakse, kes fergel usul kelmi pettis, wõrku lähawad, tühja rumalad lori usuwad ja mõne hea rubla kautawad, enne kui kahjo läbi targemaks saawad. Maa-pinnas wõib praego mitto rahakogu warjul olla, kuidas mõningad kogemata leidmised siin ja seal näitawad, aga ei ole neil maahamaetud warandustel ei Jaani õhtul tulukesi põlemas ega warjajaid waimusi juures, kes lepituse hinda raha wäljaandmise eest ihaldawad. Ja kus mõni õnne kaupra raha maa seest leidis, seal oli seda kas üks

tina kannu, sawi potikese ehk kui leid suureks läks, weike wast katlakese täis, ei kuskilpool wata ega külmito kaupa! Wanal aeal oli palju vähäm raha rahwa keskel liikumas, kui meie päiwil, ja kui kellelgi sada rubla juhtus olema, siis peeti meest juba põhjato rikaks. Kust siis need hõberaha wafad ja kuldraha külmitud maa sisse pidid siginema? Teisel's. Üks mees, kes — kuida Hans rääkis — Riias ja Tallinnas niipaljo kaupmechi oma abiga lühikesel aeal rikaks oli teinud, ei oleks ial wedelise hulguise kombel laada õhtul Leppiko kõrtsi tulnud. Miks mehed, enne kui temaga kaupra sobitasid, tunnistähte ehk passi temalt ei nõudnud? Oleksid nemad kohto kääko selle poolt täitnud, siis oleks wist isand juba laada õhtul, kääed ohjadega selja peal, mõisa ja sealt kohtoherra juure weetud. — Kolmanda's. Wana Kääpääri räägitut jutust, tuleb kui teistes rahwa jutudes paat korda niisugusi asju ette, mis kogoni wõimalik ei wõinud olla. Eest seda mis kubja Willemi ono oma poisikese põlwe juhtumisest metsas rääkinud, oli tema niamoti unes näinud, kui Wioli Tõno "wana poisi" tantsimise lugu metsas, kui tema joobnud peaga pulmast koeo läks. Inimene wõib hõlpsalt iseennast ja teisi tahtmata peta, kui tema ebausku kammitsas veel seda waimo selgust ei ole saanud, et oskab asjade wahet teha, mis wõimalik on ehk ei ole. Siin ei tohi meie äraunustada, kuidas kubja onul enne magama jäämist suur hirm oli, mis unenägo

aitas sünnitada, ja Wioli Tõnul oli joobnud pea ja hirm niisamoti tagasihutajad. Tema jooksis, et rutumast metsast wälja peaseks, aga mida enam ta rutas, seda enam kohisesid tema kõrwad, sest et weri jookstes enam pähä walguis ja kõrwa kohinad sigitas. Wuh, wuh! ei tulnud tema selja tagant, waid elas tema kõrwas. Wõera isanda õõsene lugu, mis wähil ütles juhtund olewad, wõis selge wale olla. Tema oli kawalam kui teised, muido ei oleks ta neid wõinud peta, ja niipea kui tema joo-
wastanud meeste jutust nägi, kuidas nemad raha-
kandjaid ja waimusi tõeks pidasid, wõttis isand kohe
nduusk neile ühe tüki luisata. Jah, meie tahaksime
ka Wioli Tõno lugu isanda loomiseks arwata, kui
mite meie maal rahwa keskel praego inimesi ei peaks
leitama, kes iseennast ja teisi sedawiisi petawad.

Kui meie sedawiisi wana Hiio Kääpärä jutu-
tiibadest kõik imelikud ilosuleb wälja kisume ja luge-
jale näitama, et midagi loodud kumbe wästo ei
wõi sündida: siis loodame meie sellega niihästi
ebausku kui fergemeelikut usaldust tundmata wõe-
raste wästo rahwa sees kahandada; sest Kalender
juhtub mitme käte ja wõib omalt kohalt õpetust anda.

Mõistatused*).

Kui tõe jälgilt efsid sa,
Siis armastad sa mind;
Ja peab sa sõbrust minoga:
Ei usu ükski sind.
Saab sabast sa mind lugema,
Siis kõnnin ühes sinoga
Ma kätkest kunni hauani,
Sul' tugiks wiimse tunnini.
Ja kui sul keha põrmuks läheb;
Waim isa mino kätte jääb;
Nüüd mõista, armas lugeja!
Kas asja ühe sõnaga!

2.

Kui lähäd heina riisuma
Siis tulen ma sind aitamä.
Nüüd loe mind tagant edasi,
Siis tunniatan mis lehma süü:
Kui piim ei löpe udarast
Ja ilma jääd sa wästikast.

3.

Wael mitmes suurtes külades
Ei peeta minust lugu;
Kus mina õitsen rahwa sees,
Seal kaewab targem sugu.
Kes noorelt ial minus käind,
On targemaks kui teised länd.
Poe tagant mind: üks sõna uus
Siis elan igas rooma suus;
Ja kui mul fääneb tugewad:
Siis sind ja koormad wedawad

4.

Sa sõimad põlbu fergeks
maaks,

Kus mind on rohkest mulla sees
Ja arwad koorma raskemaks
Kui mina wantri rata ees.
Poe tagant: siis mind am-
metmees

Saab tarwitama mitmes
tõõs.

5.

Kes wara hoiab warga eest
Mind paneb warjuse ette,
Et tema oma kätti seest
Ei lähä wõera kätte.

Kes tagant loeb: se wihtab
mind

Pean olema üks kuri länd.

6.

Mind leiad linnu sugudes
Sa iga looma otša ees,
Kord olen pik, kord lühike
Kord kõwer, paks kord õhuke.
Kui tagant loeb: siis kewadel
Sul loigust kostab mino heäl.

7.

Kui waenlast sapab sõamees:
Siis olen tema püsti sees.
Poe tagant: sead sa war-
juse mind,
Et tuul ei afnast puhu sind.

8.

Eest olen ilus heinamä
Ja tagant tuli-torkaja.

*) Ülespanud mõistatuse sõnad tuleb efsiteks omal wiisil lugeda, teises tähendus tagant edespäi. Nõnda annab loos tagurpidi luge-
da seel.

Laakmanni jures on weel trüffitu ja sada:

Onsa Lutterusse iggapäwane üsü öppet
tus ja kinnitus. Mass. pokitub 65. fop.

Jürri Reimarik ja temma wiol. Mass. 15 fop.

Uus marahwa-söbber ehk lillekorkwikenne.

Paar sammokest rändamise- teed. Mass. 7 fop.

Ma: ja merre-piltid. Mass. 20 fop.

Ma:ilm ja mõnda, mis seal sees leida on. 1.

kunni 5. ande. Igga ande isseärnanis 15 fop.

Sannumetoja. 1849. kunni 1855. aastani.

Teadaandmised wõera maade, merrede ja mer-
resarede peäl sündinud asjadest. Mass. 10 fop.

Koli-ramat. Esimenne jaggo. Lühhi-kenne

öppetus õigest kirjotamisest. Teine jaggo.

Arwamisse ehk rehkendamisse ramat. Kat-

sumiste selletus ehk ärra-arwatud numrid. Ar-

wamisse-ramato lissa: Wälja mõõdust ehk

Ma-moõtmisest ja Ma-arwust. Mass. 55 fop.

Teine Sioni-Paulo-Kannel ehk 315 uut wai-

molikko laulo. Mass. 45.

Lihhawete munnad. Mass. 10 fop.

Maria ehk se Bernsteini nõid. Mass. 10 fop.

Risti-sõitjad. Mass. 10 fop.

Reinowadder Rebbane. Üks ennemuistene jut.

Mass. 20 fop.

Weikese Hanso luggo tühja sare peäl. Mass. 7 fop.

Pühha joulo laupäwa õhto, ehk waene laps

Anton. Mass. 10 fop.